Kaina 10 Pf.

Nr. 11 (1173) Vilnius, 1943 m. kovo 13 d.

LAIKRAŠTIS

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*

Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jezuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilniaus kariškąją: Vyr. redaktoriaus — 49. Redakcijos ir administracijos — 41. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spausdinamas „Svyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

RYTUOSE MŪSŲ SMARKUMAS NEMAŽĖJA

Pietinėj daly atsiimta daug naujų vietovių

Žiemos kovos Rytuose tebevyksta nemažėjančiu smarkumu. Vis dėlto vokiečiai dalinai visame fronte yra pačėties viešpačiai. Jie sėkmingai puola, kituose ruošiuose nepalaužiamai gina savo pozicijas arba planingai vykdo įsakytus atsitraukimosius judėjimus ir sutrumpintas fronto linijas.

Kubanės įtvirtintojo prietiliečio šiaurės fronte kovo 5 d. buvo baigti mūšiai su sovietų 58-ios armijos dalimis, panaudotas apsaugoti. Dvi sovietų divizijos buvo visiškai sunaikintos, o dar viena buvo smarkiai sumušta. Vokiečių kariuomenės dalinai paėmė daugiau kaip 1.000 belaisvių. Greta daugybės kitų šinkių bei velėnų, buvo paimtos 69 patrankos ir daugiau kaip 250 kulkosvaidžių bei granatsvaidžių. Priešas itin didelių nuostolių turėjo žmonėmis, ir jie padidėjo dar dėl to, kad nesuskaitoma daugybė sovietų karių bėgdami šuvo patvinusiose pelkių srityse.

Nežiūrint blogiausių oro ir vietos sąlygų, vokiečių priešpuoliai toliau vyksta sekmingai. Ties vidurinių ir šiaukštutinių Doneco puolančios divizijos stovi 250 km pločio fronte. Šturmu paimtas Slavjansko miestas. Puolant toliau atgauta daug naujų vietovių. Jų tarpe Lisičansko miestas. Vėmsdamis išvalytas ir kelios susprogdintos priešo grunės priverstos stoti į mūšį ir sunaikintos.

Srityje į pietus nuo Charkovo vokiečių žemyno kariuomenės ir SS ginklo dalinlai palaužė priešo atsparumą ir jį atrėmė atgal į šiaurę. Apsupiųjį trečiosios sovietų šarvuotųjų armijos, sudarytos iš 12-jo ir 15-jo šarvuočių korpų dalių, vieno kavalerijos korpo ir trijų šaulių divizijų, dalinlai buvo sunaikinti. Belaisvių skaičius ir grobio kiekiai dar tik iš dalies apskaičiuoti. Iki šiol suskaičiuota daugiau kaip 225 patrankos, 61 tankas ir daugiau kaip 1.000 vežimų. Kruvinieji sovietų nuostoliai yra nepaprastai didelė. Be to, į pietvakarius nuo Charkovo puolančios divizijos tegadamos puolimą pasitikimo iki srities į vakarus nuo miesto. Šturmu paimta daug vietovių, jų tarpe Valki ir Liubotin miestai.

Į vakarus nuo Kursko ir visame Orlo ruože pakaitomis vyko stiprūs priešo puolimai ir sekmingi vokiečių priešpuoliai. Nors priešas į mūšį metė daug šviežių divizijų, tačiau jokioje vietoje jam nepavyko pasiekti laimėjimo.

Centriniame ruože priešas vykdė daug puolimų, siekdamas trukdyti vokiečių kariuomenės dalinams judėti. Jis buvo visur kruvinai atremtas. Savų planingų veiksmų rėmuose Gžatsko miestas, kovo 6 d. priešui baigus jį evakuoti, buvo užleistas priešui. Visi sovietų mėginimai vokiečių atsitraukimosius veiksmus kliudyti pasiliko tuštį. Nakti į kovo 10 d. planingai ir priešui nepastebint evakuotas Belyj miestas. Taip pat planingo fronto sutrumpinimo rėmuose buvo be priešo spaudimo evakuota Sičevkos vietovė.

Starąja Russa ruože priešas po stipraus pasiruošimo artilerija koncentuotomis jėgomis ir panaudodamas šarvuočius ir mūšio lėktuvus, kovo 4 d. pradėjo puolimą. Po permainingų kovų, padarius didžiausių nuostolių sovietams, pasiseką viršus puolimus atmušti. Siame gynimosi pasiseklime ypatingai dalyvavo karinė aviacija. Ir tolesni puolimai buvo nesėkmingi.

Gynimosi mūšis į pietus nuo Ladogos ežero vyko su nemažėjančiu kietumu. Nepaisant stiprios artilerijos paramos ir panaudojimo tankų bei tiršių kovos lėktuvų bangų, sovietų puolimai palūžo gynimosi ugnyje ir naikinančiai panaudojus aviaciją, priešui padaryta sunkiausių nuostolių.

Šiaurės Afrikos fronte savaitė bendrai imant praėjo ramiai. Tunizijos fronte dominavo tik gyva artilerijos ir žvalgomųjų grupių veikla.

Viduržemio jūroje vokiečių kovos lėktuvai iš vienos prieso laivų vilkstinės niuskandino tris prekinius laivus, bendros 26.000 brt talpos.

Greitieji vokiečių kovos lėktuvai kovo 7 dienos metu puolė Eastburne miestą, Anglijos pietiniame pajūryje. Naktį į kovo 8 d. sprogstamomis ir padegamomis bombomis buvo apmėtyta Southampton sritis.

Prieš vokiečių kovo 8 dienos metu puolė užimtų vakarų srities karščių sritis ir vieną vakarų Vokietijos pasienio vietovę, ši nakties metu į kovo 9 d. su sprogstamosiomis bei padegamosiomis bombomis apmėtė Nuerbergo miestą. Gyventojai patyrė nuostolių. Pirmoje eilėje padaryti dideli nuostoliai gyvenamiems kvartalams ir viešiesiems pastatams. Sunaikinti kai kurie namai, turi kultūrinės ir istorinės reikšmės. Nakties metu į kovo 10 d. britų aviacija puolė Mümcheno miestą. Gyventojai patyrė nuostolių. Padaryta didelės žalos gyvenamiesiems kvartalams, daugeliui ligoninių, bažnyčioms ir kitiems kultūros paminklams.

Kaip kovo 7 d. nepaprastu pranešimu paskelbta, vokiečių povandeniniai laivai jau pirmomis šio mėnesio dienomis turėjo pasisekimo. Sunkiose kovose į šiaurę dugna pasiųsta 13 laivų bendros 97.100 brt talpos. Torpeduoti dar du laivai.

Mūsų kariai žvalgyboje

Keturi kovos ruožai

Čia vyksta svarbiausios karinės operacijos

BERLIN. III. 9. Kovos Rytų fronte vietos požiūriu galimos suskirstyti į keturis ruožus, kuriuose karinės operacijos ablejose kariaujančiose pusėse yra salygolamos iš dalies oro salygų, o iš dalies kariaujančių inicatyvos. Jos rodo visiškai įvairų charakteri:

Didesnėje pietų fronto dalyje, siekiančioje maždaug nuo Kubanės prietilčio ligi Doneco viduriupio, tebevyksta kovos veiksmai palyginti ramiai ir tetuvi vietinio pobūdžio. Tai yra purvui periodo pasėka. Pablūrę keliai labai apsunkina abiejų šalių judėsius.

Srityje į pietus ir į vakarus nuo Charkivo tebesirėšia vokiečių puolamoji iniciatyva, kuri ir toliau palankiai tebesirutulioja. Pusnys ir pabiurę keliai taip pat ir čia apsunkina puolimą ir judėsius, tačiau nežiūrint to, mūsų dalinlai palėgė laimėti svarbios teritorijos. Spaudžiant vokiečių puolimui, iš dalies tebevykstą sovietų traukimasis atgal. Šios vokiečių operacijos reiškia tolesnį puolamųjų judėsių išplėtimą šiaurės link. Šiais puolamaisiais veiksmais buvo sumuštos sovietų šarvuočių pajėgos, kurios tarp Dniepro ir Doneco mėgino vykdyti apsupamosius judėsius. Čia 250 km pločiu buvo paskiekta Doneco upė.

Rytų fronto viduriniame ruože ir toliau tebevyksta vokiečių traukimasis. Čia tebevyksta prieš savaites paruoštos ir planingai vykdomos operacijos frontui sutrumpinti. Šiems veiksmams priešas ieškoti jokios itakos. Sovietai vakar vėl mėgino isiveržti į vokiečių kariuomenės judėjimą, tačiau buvo atmušti su sunkiais nuostoliais. Rostingas vokiečių fronto sutrumpinimo paruošimas davė galimybės iš pačios srities planingai evakuoti visą karo medžiagą ir priešingai sunaikinti visa, kas priešui galėtų turėti karškos naudos. Sovietų pranešimai apie pavienių vietovių užėmimą yra beprasmiškli, nes sovietai, vokiečiams pasitraukiant, paskui juos sekė iš dalies labai neskubėdami.

Šiuo metu didesnio masto puolimą sovietai tebevykdo tik srityje į pietus nuo Ilmenio ežero, prie Starajа Russa, kur tebevyksta su nemažėjančiu kietumu atremiamasis mūšis. Sovietų mėginimai, panaudojant stiprias tanku ir artilerijos paėgas bei kautynių lėktuvus pralaužti vokiečių frontą nuėjo niekais su dideliais nuostoliais.

Šiaurės Afrikos karo lauke tebevyksta tik vietinio pobūdžio kovos. Šie kovos veiksmai iš vienos pusės vyksta Šiaurės Tunizijoje, iš kitos gi pusės ašies valstybių paėgos vykdo drąsius žvalgybinius prasiveržimus prieš atsitumtą britų armiją. Karinėse stuolsniuose kalbama apie milžiniškus žvalgybos veiksmus.

Lietuvos piliečiai!

KARAS EINA Į LEMIAMĄ MŪSŲ KRAŠTUI IR VISAI EUROPAI FAZĖ. VOKIEČIŲ VYRIAUSYBĖ GRIEBIASI VISŲ PRIEMONIŲ BOLŠEVIZMUI NUGALĖTI IR MŪSŲ TAUTOS NARIAMS TENKA PRIETOS KOVOS AKTYVIAU PRISIDĖTI.

AŠ KREIPIUOSI Į JUS, TAUTIEČIAI, IR KVIEČIU VISUS SUPRASTI ŠIO MOMENTO RIMTUMĄ, NEPASIDUOTI BET KIENO PROVOKACIJOMS BEI KURSTYMAMS, TINKAMAI ATLIKTI SAVO PAREIGAS IR VISOKERIOPAI PRISIDĖTI KOVOJE PRIEŠ BOLŠEVIZMĄ.

(PAS.) P. KUBILIŪNAS
PIRMASIS IR VIDAUS REIKALŲ GENERALINIS TARĖJAS

UŽSIENIO ŽINIOS

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ, III. 10. Ryšiuose su Isnet Inönü šiūrinkimu Turkijos respublikos prezidentu, Fiureris pasiuntė nuoširdžią sveikinimą telegramą.

BERLYNAS. Ketvirtadienį vokiečių filmų bendrovė „Ufa" šventė savo 25 metų sukaktuves. Ta proga Reicho propagandos ministeris Dr. Goebbelsas pasakė „Ufos" rūmuose kalbą, kurioje pabrėžė šios įmonės reikšmę, plečiant pasaulyje vokiečių meno pagarbą. Tuo būdu ji prisidėjo prie vokiečių pagarbos užsienyje pakėlimo. Šiais karo metais ypatingai iškylas dar vienas filmos privalumas, tai tas faktas, kad ji yra vokiečių tautos pirmos eilės tautinio auklėjimo priemonė.

BERLYNAS. Berlyno ypatingasis teismas nuteisė mirti dar du asmenis, kurie naktį į kovo 2 dieną, pasinaudodami prieš liėstuvinių pavojum, probė sveitinę turtą.

ROMA. Čia gautomis žiniomis, įvyko sukilimas Ekvadore. Sukilimo priežastis — incidentai prie rytinės sienos. Suliuta eilė asmenų.

TOKIO. Ministeris pirmininkas Tojo vėl kreipėsi į japonų tautą ragindamas ją pakeiti kovos pajėgumą, kad būtų galima nugalėti Anglija ir Jungtines Valstybes. Karas dabar žengias į lemiamą stadiją.

Tokia pat prasme ir Japonijos parlamentas priėmė nutarimą, kuriame nurodoma, kad nugalėti Didžiąją Britaniją ir JAV yra milžiniškas uždavinys, kuriam reikia panaudoti visas jėgas.

ŽENEVA. Laivyno ministeris Knoxas trečiadienį pareikalavo senato kreditų komisijoje paskirti papildomai keturis milijardus dolerių Jungtinių Valstybių laivynui. Knoxas pasakė: „Mes norime turėti tokį laivyną, kuris viešpatautų ne tik dviluose vandenynuose, bet kuris galėtų kontroliuoti visas viso pasaulio jūras".

TOKIO, III. 10. Domei praneša iš nepaminėto atramos punkto Kinijos fronte, kad japonų kariuomenės dalininai, kurie tarytum banga įsiverže į sritį, esančią į šiaurę nuo Yunkingo Hunano ir Hupeh provincių pasienyje, pasiekė svarbią priešo bazę Tsian Hanho, maždaug 35 km į pietvakarius nuo Kienli. Kitos svarbios toje pačioje srityje esančios policijos pačėmimas esąs laiko klausimas.

BERLYNAS. Pakelbtas potvarkis, kuriuo šių metų kovo 14 d. bus didvyrių minėjimo diena.

VIENA NL. Vienos ypatingasis teismas nuteisė mirti vieną mėsininką už slaptą 71 galvijo, 128 verkšnų ir dviejų avių paskerdimą ir jų mėsos išparduvimą. Šis mėsininkas atitraukė visuomenei 24.500 kg mėsos. Sprendimas įvykdytas.

Vokiečių tankistai kovose prie Ilmenio
PK. Nuotrauka karo koresp. John (Wb)

LIETUVIŠKAS LEGIONAS

Kadangi daug žmonių kreipėsi prašydami paiškinimų dėl formuojamo lietuviško legiono, tai norint šį klausimą platesniems gyventojų sluoksniams išaiškinti, pranešama:

Legiono vadovybė; legionas vadovaujamas lietuvių karininkų;

Komandos: lietuviškos;

Apmundiravimas: vokiečių su vokiečių laipsnių ženklais, ant kaitrosios rankovės lietuviškos spalvos su valstybiniu ženklu;

Aprūpinimas: vokiečių kariuomenės;

Algos: vokiečių kariuomenės;

Šeimų aprūpinimas: pagal bendras vokiečių kariuomenės taisykles;

Pensijos: pagal bendras vokiečių kariuomenės taisykles;

Pasižymėjimo ženklai: legiono karys turi teisę būti apdovanotas visais vokiečių kariuomenės ordinais.

Legionai sudarys atskirą vienetą, kuris jeis į sudėtį SS laisvųjų pabendra vokiečių kariuomenės vadovybe. Į legionas priimami asmenys, kurie neturi teisės naikinamiesiems tikslams, sveiki, lietuvių tautybės, nuo 17 iki 45 metų amžiaus.

Į legioną galima kreiptis: Lietuvių legiono papildymo štabąsie. Kaune, Laisvės alėja Nr. 29 V aukšt. 55 kambar.

Vilniuje, pas SS-und Polizeistandortführer, Gedimino g-vė Nr. 16.

Provincijoj, pas kiekvieną apskrities policijos vadą.

Kaunas, Laisvės al. Nr. 29 V aukštas

LEGIONŲ PAPILDYMO ŠTALGOS ŠTABAS

Lietuviai kariai bolševiku aerodromu statyboje

Vos spėjo 1940 m. birželio m. bolševikai okupuoti Lietuvą, tolesnei ekspansijai Vakarusena pradėjo vykdyti pareigūnaus-kos darbus. Tarp kitų, rugpiūčio mėn. pradėjo pradėtami rengti aerodromai ir tūpimo aikštės. Bolševikų vadovybė pavedė savo 11 armijos vadui gen. ltn. Morozovui paimti aerodromų darbuose žmonių ir iš Lietuvos Raudės kariuomenės. Kadangi buvo užplanuota įrengt per 26 aerodromus bei tūpimo aikštėsį ir numatyta baigti jėi 1940 m. žiemos, tai iš lietuvių pulkų pareikalauta 1000 darbininkų. Praktiškai su kadru ir aprūpinimo pareigūnais siuntė 26 žmonės. Prie aerodromų darbų buvo įrašyta ir bolševikų kariuomenės, tačiau jie arba visiškai nieko nedirbo, nes buvo iškinti lietuviai saugojimui, arba kaip traktorių šoferiai.

Reikėtų pamėtėti, kad lietuvių dalinių iškiarstymas po aerodromų darbovietes buvo tampiraė suritas ir su politiniais motyvais. Bolševikai numatė, kad įvedant savąjį „rojų" ir pertempiant Lietuvos kariuomenę ant savo kurpės, tas pavojinga vis dėl to kariuomenę laikyti daugye saburtą, nes lietuviai, pasijutę likvidaojami, turėdami rankoj ginklą, galį organizuotai pasipriešinti. Tai buvo iš anksto bolševikų apgalvota ir apsisaugota. Rugpiūčio 27 d., kada lietuviai kariai priėjo politruką ir bolševiku dalinių vėrėžinį, ir iškėlė klausimą lėsimuose aerodromuose dirbo su kastuvais ranose, Maskvos padikituota L. Komisarų Taryba nutarė Krašto Apsaugos ministerį paminkinti ir L. Kariuomenę performuoti į raudonosios armijos 29 šaulių teritorinį korpą. Nutarimas įvykdytas pakečiant dviejų ir pulkų numeracijas, karininkų puskarininkių ir kareivių masiniu kilnojimu iš vienos dalies kiton, nežiūrint ginklo rūšies ir specialybės, paėidimu atsargon be teisės grįžti kurią nors kitą tarnybą ir be jokio socialinio aprūpinimo. Žodžiu, sąryšy su performavimu pradėtas ir karininkų „valymo" darbas.

Nuolatinėse dalinių stovėjimo vietose paliktas toks mažas žmonių skaičius, kad neužteko tarnybai ir ruošai. Tai patvirtina rugpiūčio 22 d. Liaudies Kariuomenės vado raštas, rašytas 11 armijos vadui, kuriame sakoma, kad aerodromų darbams tenka skirti iš kavalerijos ir artilerijos dalinių, dėl to nukentės arklių priežiūra, nes kavalerijos dalyse ir taip jau trūksta žmonių būtinai arklių priežiūrai. Taip pat teko paimti žmones iš štabo, dėl to pasunkės štabų darbas, nes paskutiniu laiku darbo padidėjo ir ateity dar daugiau padidės. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, prašo iš lietuvių kilę paimti darbams tik 1400 žmonių. Tačiau vėlesnį žmonių skaičiaus sumažinimo, pareikalavo darbams išsiųsti daugiau, nėjo.

1940. VIII. 13 d. Kariuomenės Štabo raštu Nr. 17118 įsakoma išsiųsti iš: I PD 1 Vaišvilo 1 PP 100 žmonių, 1 Raseinius 3. PP 200 žm. 1 Pievėžį 4. PP 150 žm., iš II PD 1 Alytų 2. ir 9. PP 700 žm., 1 Balbieriškį 5. PP 100 žm. 1 Marijampolę 6. PP ir 1. Raił. bafer. 150 žm., iš III PD 1 Rietavą 6. ir 8. PP 300 žm., 1 Plungę ir Šeduvą 1. ir 2. inž. Bn. esamoj sudėty. Apgyvendintiems nurodyta palapinėse su individualiais ginklais po 15 šovinių kiekvienam. Kadai darbo jėgos skaičių nejakalomi. Transporto priemonėm dalys pasirūpina pačios. Dideliais kastuvais aprūpinti kiekvieną žmogų, kirviais—dviem žmonėm vieną.

VIII. 14 d. darbuose paskirtų dalių vadoms išsiuntinėtos telefonogramos, kuriomis įsakoma išsiųsti karininkus darbovietėy rajonnosna gauti iš RK KA. Aerodromų darbuose dalyvaujančiųjų darbą pradėti ne vėliau rugpiūčio 19 d.

Rugpiūčio 26 d. Kar. St. štaptu rašiu Nr. 17189 divizijų vadams ir karo technikos viršininkui buvo pranešta, domai paskirti aerodromų statybos darbams: iš I PD į Kryžkalį 150 žm., į Kirtimus 100 žm., į Šlapaberžę 200 žm., į Seredžių 100 žm., į Ukmergę 150 žm.; iš II PD į Raižios 100 žm., iš III PD į Eržvilką, Batakius, Skvarbius, Nemakščius, Raseinius, Krakes ir Troškūnus po 100 žmonių; iš karo technikos (šarv. rinkt.) į Krakes 100 žm. Darbo dalinai aprūpinami kaip nurodyta anksčiau išsiųstiems dalinams. Telefonogramomis dėl aerodromų vietas sužinoti pas gyventojus; susitalpinti savo nuožiūra, pasistengti buitiosė, nes mūsų palapinės blogesnės už jų (bolševikų), todėl galimi susirgimai.

Į darbovietes dalinai vyko labai vargingai, daugeliui teko žygiuoti su visa manta ant pečių, visokios reikmenys į darbovietes atvyko pavėluotai. Nuvykę dalinai apsigyveno palapinėse, kurios buvo senos ir skylės, tos, todėl lengvai prakiurdė lietę. Žmonės nakčimis peršlapdavo, šaldavo, į darbus vykdavo šlapais drabužiais, nes netnėjo kur išsidžovinti. Dėlkė pabėgęs tribunas ir kareivis, nuolatinė kareivių vargininė politinais užsiėmimais, ką pastebėjo net Liaudies kariuomenės vadas VIII. 28 d. telefonogrima Nr. 34, kad kovoto. jai prieš ir po sunkaus darbo aerodromuose vargdnam užsiėmimais. Pagal susitarimą su RKKA atstovais, išlaisvė mus aerodromų darbo darbuose mūsų nuožiūra. Buvo uždrausta šieti laisva nuo darbo metu ar švenčių proga iš gyvenamo rajono net ir tokiems kareiviams, kurių šeimos arba giminės gyveno prie darbovietų. Taip, pav., dėl Alytaus rajono buvo vedamas susirašinėjimas su 11 armijos vadu, tačiau be pasekmių.

Šiokį tokį vaizdą galima susidaryti iš ryšių karininko aerodromų reikalais pranešimų, duotų karininomenės štabui.

Spalio 3 d. raportu Nr. 89 apie Ukmergės aerodromo darbovietę pranešė: Pirmajam tūr savaitės nėmėjo jokių techninių priemonių ir darbai jų trūksta. Rugsėjo 24 d. Žemės Ūkio Rūmų likvidacinė komisija per Ukmergės rajono pristatė 2 šlaitinius traktorius, 1 dizelinį traktorių, 2 vienvagius plūgus ir 1 dvivagį plūgą. Kiru ir tepalu žadėjo atsiųsti PRIBOVT 13 brigados sveikrajonas. Iki šioi nepristatė nei kuro, nei tepalo. Mašinos stovi be darbo. Rankomis pašalintas miškas aerodromo vietoj ir vykdomas trasavimas viršutiniam žemės sluoksniui nuimti.

Spalio 7 d. pranešime Nr. 93 apie padėtį Alytaus ir Balbieriškio darbovietėse sakoma: Alytaus darbovietės dalinys nepilnai aprūpintas palapinėm. Žmonės nusišaudžia, kad palapinėse jau šalta. Tie to, po lietaus ėjęs kur išsidžiovinti. Ūkiniuose RKKA palapinių duoti žada, bet iki šiol pažadas nevykdomas. Nors maisto davinys ir sustiprintas, bet šio rato, 3. ir ir 5 žiemiais ėgzavo sviesto ir bendrai riebalų. Šio mėn. 5 dieną visai negavo duonos. Darbo normą ir valandų būvyje turi prikrauti iškrauti 43 m³ žemės, padaraut 21 reisą apie 700 m distancijos. Buvo pasiūlyta dirbti stachanovieškai ir tiems, kurie pasižymės, puiko grupės kaip žadėjo atostogų ir RKKA žadėjo prizus. Grupė, kuri greičiau baigdavo skirtą darbą, pagal mėnesį gaudavo 8 dienų atostogas, bet nutrankti darbą ir eiti poilsio. Kelios grupės pasižymėjo darbo našumu, maitinasi iš RKKA katilo. Žmonės maistu nepatenkinti. Dažnai duoda grikių kokę, kurios daugumas nemėgsta. Kareiviai sakosi gauną tik puse normalaus davinio, kurį gaudavo pulke. Gyvena dvaro dažinėj ir svirne. Turi tik po vieną antklodę. Naktimis šalta. Pas daugumą vėsinasi supūdę batai, kurių negalima net pataisyti. Darbo norma - 8 valandos, vienam žmogui 8 m³ žemės. Žemės darbus vykdo ir sargybas neša iš mėnesio kariai. RKKA karšti tik kaip traktoristai ir šoferiai. Politvadovas Zacharovas dažnai daro politines paskaitas tik rusų kalba. Padėjėjas nėra.

Dauksiškių aerodromo žmonės maitinasi iš RKKA katilo. Maistu nepatenkinti. Gyvena Daržinėse. Naktimis šalta. Kurenamų patalpų aplinkui nėra.

Gruzdžių aerodrome RKKA darbų techninis vedėjas Ifn. Zakas per daug kišasi į mūsų karių vidaus gyvenimą drausmės atžvilgiu ir kitais reikalais. Visiems smulkmeniškai įkyrus. Dali-

Ruošdamiesi puiti Vokietiją, bolševikai šiose Lietuvos vietose paskubomis rengė aerodromus.

pav., viena grupė 8 dienų būvy padarė 277 reisus, vietoj 168, pakrovė, pervežė 700 m distancijon ir išverė 424 m³ žemės, vietoj skirtų 336 m³. Žadėtų prizų ir atostogų niekas negauna. Be to, yra naujas paliepimas, būtent: be 8 darbo valandų nelesti nuteisčti darbo, nors darbo norma ir būtų viršyta. Tuo žmonės nepasitenkinti ir dėjas labai priešėgtas.

Balbieriškio aerodrome - maitinasi iš RKKA katilo. Maistu žmonės nepatenkinti, ypač puspyčias. Esanių kuopoje sertyniųj arklių RKKA neapdėjęs pašaru. Verčia šeškoti miškuose pievą, patiems nusišienauti ir kaip pašarą parsivežti. Tas pats ir su kuru. Verčia be jokio leidimo kirsti miške medžius ir ten kurti.

Spalio 14 d. raportu Nr. 98 pranešė: Rasėnių aerodrome darbuotėjęs Talp, ...ant kalno dešinėj pusėj naujį barakai. Ten mes gyvenam. Kairėj plento pusėj, kiek toliau, yra vėtėl stabkda pavonėj jmėnėj. ...ę laiško žodžiai. Ten rasiu juos visus ir ji... Bet jei ne? El, greičiau, tik greičiau! Jau nei svorio rankose, nei šaltos drėgmės batuose nejautu.

Antkalnė. Tikrai, viskas taip pat. Jau beveik pasišokinėdamas kelos kelliūku barakų kryptimi. Masiau sarvytinį ir kita kart stovėjęs niuojantį netoliese. Jie nauja uniforma. Iš toło šaukiu besviręiančio dėliaugsmo klausimu, ar čia lietuvių batalionas? Taip pat nustebusiai džiugus teigiamas atsakymas atskrenda iš ją. Veda mane į krąštinį baraką, kiriame gyvena A. kuopos vyrai su vadais. Rankos jau laisvos ir tokios lengvos, atsipaisladavusios nuo nešulio. Jie jau mano palydovo stipriai rankų tvirtai laikomi siūbuoja draugę.

Pagaliau ir kuopos barakas. Nustebę ir šviti po ramaus poilsio kainą veidai sutinka mus. Jie triukšmingai siuva koridoriumi tvairiais reikalais. Nuostaba ir nesėpiamas dėliaugsmas juose ir jų atsikymuose. Viskas už kito nuroko kuopos karininkų kambarį, kuris ir yra mano kellonės tikslas.

Duryse, vietoj rankenos, kažkokis kažkuriu laiku, šensa durtuvėlis. Beldžiam. Durys atidaro mano lydėjo kaltininkas. Norisi šokti i aukštį, dūkti iki pašėlimo ir apkabinus niekuomet jo nebepaleisti. Gyventi ir mirti draugę! Visur ir visuomet draugę.

Akimirka polšsio ir mano portelio turinys pasklido po batal. Štaba ir kuopos. „Karto" pulsavimas jų pačių iš Vilniaus išvykimo nuotraukos. Vienas — kitas karių neiškenęs atėrė vedamą tai parodytį. Ėdėk bendro džiugesio ir Tėvynės meile spindinčių veidų. Jie viena tvirta šeima.

Mano polšio valandžiuke ištuštinėją baršką. Jie laukosna, mėšlelinėse vyko parengiamosios pratimus. Gal už dienos — kitos tikrosnėybė vyksdys ką nors. ! tai panašu, bet tikro to artimiau tikro. Jų kelias kova, jų tikslas — pergalė, jų aukos prasmė — laisva Savojų Šalis. Lietuvis moka mytėti, moka už tą meilę aukotis. Meile sruvo pančių krauju laistoma gėlė neauvys ir meilė nesutirpa. Mūsų, kaip ir kitų Europos tautų ateitis, savųjų savo kraujų perkama.

Pavakarys. Kellonės nemiga ir nuovargis galutinai įveikia mane. Siltoj kareivėlkoj lovoj, šiltuose kailiniuose ir nesuprantamoje nemiegoti. Valšinėjęi šeiminėnkaą vietas po kito kvlėčia vakarienės. Prašyte praėjau vakarienlauti vienus — ! jokius pasauło skanėstus nemaišyčiau šio neišskaidomo miego, saldaus poilsio. Protarpiais pramerkiant miegustas akis matau juos skaniai vakarieniauįančius — pyko žiūkint, kad miegas man už vis skaniausias. Pastebiu dar vieną lovę, — mana sąskoitos. Ūkanai ir

TIKIME

Kupe susaukšmai pilna vykstančių atostogų karių. Ąy tarpe vienas — kitas civilis.

Tvarsy pajudėjo. Taip ištai, apsnūdusiai. O norisi, kad jis lėktą žaibo greitumu, šniokštų neatsiveėpsdamas — pirmyn, vis pirmyn. Pamažu jauki šiluma skverbiasi prie viso kūno. Sušilo ir pavasarine drėgme permirkusios kojos. Taip gera jausti šilumą ir pirmyn rėdamą traukinį. Pirmyn — arčiau ir arčiau tikslo...

Karsti stiprinasi sočiais kelionės užkandžiais. Pusplikiai kalnelių sudėkyti pavasarėjančios saulės domina juos, grįžtančius iš Rusijos gilių pusnių. Jie vykstą užtarnauto poilsio, tvairiomis kryptimis, į savo Tėvynę, kuriai aukoja visą savę. Keletas civilių su tuščiais lagminais vaižuoja pas gimines į kaimus; iš ten grįš su pilnais ir sotūs. Mano kelias veda kitur. Su ryšuliu epaudos ir krepšeliu kuklių laukų, viską vyksta aplankyti mūsų Daviasus, jos Dalių batal., išvykusio į Pyrenėjus. Kol kas, jie dar lengviau pasiekiamoj vietovėj. Vyksta, jei dar ne... Vėžu Tėvynės kvepiančio vėjo, pavasarėjančios saulės galvomo ir senųjų laukų ilgesį. Vėžu jiems Tėvynės šiluma ir linkėjimus. Vėžu meilę, kuria tik tokius, kaip jie, mylima. Pro vagono langus įsiaverbę saulės spindulėliai rausvėjančiais keleivių veidais, išdykėliškiu vikrumu besiplastydami praėngančiuose šešėliuose.

Ritasi ir antroji naktis pusė. Nepastebėtai staigiai visa pakito. Už langų dūksta šviipdamas drėgnas vėjas ir purškia lietus. Kur dingęs dangaus giedruma, žvaigždynai ir gelsva, bejausmė mėnulio, fizionomija? — Viskas, rodos, sutirpo šėstančiame šiurpaus vėjo dūkime. Nesinori nei nosies laukan iškišti prasivėrus duris ar langą. Keleivial išvargę snaudžia kas kur atsirėmę, kas susitręs ir sapnąsi. Nei šėdėt, nei snaust, nei stovėt nesinori. Kad tik greičiau, kad tik greičiau privėjaviaus.

Pagaliau parvėju apsnūdę įriedame į D. stotį. Čia kelionė baigiasi. Dar valandžiukė laukimo sausakimsai pilnoj stotyj ir pasiklausėjus miašėkių kareivėlio, nors nėra ko tikro nesužinojus, praausės einu ieškoti. Vėjas, lyg savo jėgas bandydamas, taip stumdosi, tąsaukes nuo skvernuose ir nešamuose abėjose rankose nešuliuose, kad reikia įsitvert ko nors, norint jam atsispirti. Simulkus šlkanų lietus šalti drėkina. Permirkę padai leidžia slidžių gatvių purvinam vandeningumui sunktis iki pat kojų.

Klaikoka. Nešinau nei kur eiti, nei kur ieškoti mūsų batal. gyvenvietės. Stotyj niekas nieko tikslesnio nepasakė. Betgi, aš turėjau vėsti, juk niekas už mane to nepadarys. Todėl ėmu savo vaizduotės ir laisvosnio nėmėtu kai kuriu vietų, neva atpažinimo, vedama. Deja, matau — iš viso to nieko nebus. Rankas baigia nusverti nešulai.

Gatvės pamažu praėdeda judėjimas. Rizikuoju išbandyti savo slavškšuju kalbų mokėjimo žinias. Nežinau, kaip atrodė užkalbintam praeivui, acvyram to miesto darbininkui, bet vis dėlto jis mane suprato. Jo dėka, kitas praeivis nurodė man aptyrikią krypti, iš kur atvyko ta i miesta lietuvai karai. Pristėmenų, laiške minimas tiesus plentas, kaliukas, naujų barakai. Šiąp taip priskliaujau iki plento. Rankos jau, rodos, galutinai perkempto, kojos permirkę. Siluma, vėjas ir lietus nei kiek nelengvina mano ieškojimo.

Bet štai paklausta apysenė moterėlė jau visai netoli nurodo plentą. Jis ne toks siliuos, kaip praeitos mano gatvės. Taę, paskutinė vilties. Einu pirmyn. Jei rasiu — gerai, o ne — tai nors sėsk į tą purviną šaliklėčė sniega ir sėdėk nežinia ko laukdamas. Ir rodos vėjas nešuliu iškampytos, pirštai savaime nori atsitiesti. Gniaužiu juos stipriau ir kiek galiu skubu šlapiu purvinu nežinomu plentu.

Išdėges miestas vis retėja. Praeivial žiūri į mane su nuostaba ar smalsumu. Kas man viskas — linguoju pasiekęs mūsų nešulius. Plentas ritasi į kalną. Neramiai ima daužytis gilai kairėj krūtinės pusėj. Ir ...nys negauna laikraščių. Šiuo laiku nustatyta 10 darbo valandų.

Šeduvos aerodrome — maisto produktus gauna iš RKKA. Maistu žmonės nepatenkinti. Nusiskundžia, kad neleidžiami atostogų. Pirtis Radvilišky. Ten veja retai. Pradeda atsirasti parazitų. Darbo norma 10 valandų.

Krakės aerodrome - pas daugumą nepataisomi sudėvėti batai. Kai kuriems patikrinus, darama 22,10 val. - per vėlai. Maia poilsio. Nusiskundžia dėl stokos medicinos priežiūros. Ligonai eil. G., eil. T., Eil. B., M. Verčiami eiti į darbus. Žmonės skundžiasi, kad neišleidžiami miestan ir atostogų. Darbo norma - nustatyta kiekviešnam šiesti 12 m³ žemės, tačiau tiek nepajėgia, nes labai šlapia. Pavyksta iškasti po

Dovanėlė kariui

Žiburys užgęsęs
Liūdna vakarnoti...
Tan mergu, mielasis,
Piršlinę raštuoką.

Ilgesį ir skausmą
Imezgu akutėm: —
Čia sparnelį paskūdžio,
Mirgančią gėlinkę.

Vai, nešiek, mielasis,
Mano rūpestėlį,
Tėk nerim ir drąsus,
Grįžk pavasarėlį!

Lai pikta žiemužė
Ryžto nepalaužia, —
Tėviškės dalukę
Raštuosna šaudžiu.

Budėlį laukini,
Vai, išgink, nubloškl, —
Grįžtant į Tėvynę,
Sušnerės upokinai.

Sutiksiu su švento
Savąjį didvyrį. —
Lašvėję gyvenim. —
Daug už laisvę miręi!

A. APUOKAS

6 m³. Velėnų supiausytį reikalauja 6 m³, paėgęia tik 3 m³.

Spalio 22 d. raportu Nr. 104 pranešė apie Muniškių aerodromo darbovietę. Maitinasi iš RKKA katilo. Davinys paprastas. Maistu žmonės nepatenkinti. Pas daugumą sudėvėti batai. Ir susirgimus sanitarinė pagalba nekreipia jokio dėmesio. Liepia dirbti.

Seredžiaus aerodrome maitinasi iš RKKA katilo. Davinyką paprastas. Maistu žmonės nepatenkinti. Trūksta lovų; dvejose lovose gulį po tris žmones. Batinai supūsę. Pas daugumą nudėvėti puspadžiai, pataisymui odos nėra. Darbo norma - 8 valandos. Pirmiau dundavo kiekvienam ribotą darbo kiekį, kurį užtekdavo dėlko iškėlis. RKKA karšai tolygaus darbo kiekio per 8 darbo valandas baigti nešiendgavo. Tėigi dabar, matyt, kad nedemoralizuotų RKKA karių, vėrčia dirbti 8 valandas, nors ir seniai būtų baigtas skirtas darbas.

Karmėlavos aerodrome maitinasi iš RKKA katilo, davinys mažesnis, žmonės maistu patenkinti. Liktinai puskarininkai ir karininkai nusiskundžia, kad paleidžiami atsargon be jokio aprūpinimo pensiniais gyvenimui.

Keletas ryšių karininko pranešimų duoda pakankamą vaizdą, kas tuolaikiniams RKKA vadams rūpėjo ir kiek jie rūpinosi lietuvių dalinius aprūpinti darbovietėse. Jiems buvo svarbu lietuvius pastatyti nepakenčiamosna darbo sąygosna, užgrūsti darbu, laisvo laiko nėmėmu. Ir žmonės labai ir labai nepasitenkinę gyvenimu.

Keletas ryšių karininko pranešimų duoda pakankamą vaizdą, kas tuolaikiniams RKKA vadams rūpėjo ir kiek jie rūpinosi lietuvių dalinius aprūpinti darbovietėse. Jiems buvo svarbu lietuvius pastatyti nepakenčiamosna darbo sąygosna, užgrūsti darbu, laisvo laiko nėmėmu. Ir žmonės labai ir labai nepasitenkinę gyvenimu.

Aerodromų darbai užsiėjęse iki vėlyvos dienos, dėna dienon vaikščančiom darbo ir gyvenimo sąlygom.

B. B.

ŽYGIUOTI KAUČIUKINĖ PRIE VĖNO KAIMO

Okanotas rytas. Mūsų batalionas su priskirta latvių kuopa ir pagelbiniais daliniais stovi pasiruošęs žygui ir tik laukia įsakymo. Mūsų kuopa rezerve, vadinas, turėsime polėj žiemptiemes nervams.

Žygiuojame. Kelias per tankų, jauną miškų toks meilus, kad negalima jo pavadinti net keliu, o žemėlapyje jis paženklas kaip vieškelis. Mums nazygiuoti 10 km eiga 15 km, bet žygis labai trunka dėl sunkvežimių, kurie mums priskirti ir kurie vos pralenda pro medžius.

Betyginuojant priešaušrį, tel. pribėjo iki šiol neužtikta. Visi žygiuotojai tylėdami, susikaupę, nes žinoo ir jaučia, kad aplinkui, kažkur yra priešas. Staiga sukalena priekyje automatinai pistoletai ir tuoj atsako mūsų lengvojo kulkosvaidžio ir šautuvų šūviai. Karini kiečiai užsiėmė graikose ginklą, jų akys blizga, žvilgsniai kieti ir rami, o jų trykšta pasiryžimas kovai. Kaip staiga sustyrė šūviai, taip greit ir vėl viskas nutilo, matyt, priešo priekinės sargos būta. Ir vėl judam pirmyn, tik ši karta dar labiau susikaupę — pasiruošę.

Stai išlendam iš miško. Nebetoli ir mūsų tikslas — kaimas H. Jau bevaik sutemo. Mažas stabtelėjimas, nes priekinė sauga pranešė, kad kažkas jų kryptimi ateina. Po valandėlės atveda grupelę žmonių: senė, motutė ir vaikas. Jie pasakoja, kad už kelių šimtų metrų yra priešo užtvara, o kaime apie 600 gerai įsitvirtinusių bolševikų. Mūsų lėgos pro mažos puitų bunkeriuose sėdinti priešą, o be to, mes laukiame atsyjančiojant kitų puolamųjų grupių iš šiaurės vakarų. Vadovybės nutarta grįžti į mišką ir pernakvoti.

Miške išrengiam stovykla, o apšilinkui išdėstome sargstančiųjų postus ir sunkiuosius ginklus ir apskiaustame, nes žinome, kad stiprus priešas nedaus mums ramybės. Vyrai dirba tylėj ir greitai, nes žino, kad kiekvienas delimas ar apsileidimas kainojo gyvybę.

Stovyklą sutvarkyta, poziicjos užimtos, visi savo vietose. Visur tylu, ramu, vakaras toks šiltas, nebūtinė ąi tai, kad jau gruodžio pabaiga. Kas laisvas — po dienos darbo ir miegasi pasilpęsti - prisnūsti. Mums vyrai paskubom pastato iš brezento pašiūrę. Furutam vėl nenuisimenę, ginklus pasidėję čia pat prie šono.

Mane apima toks malonus smaugulys, bet dar nemiegu, nes juokiu kas vyrai daroi.

Staiga pašokui! Kas tai?! Ar sapnuiu?

Ne! Tikrai girdėtis pragariškas yvairiausių ginkių šaudymas ir kažkokių žmonių riksmai.

Staiga pažadintas nesiorientuoju kuriose kaimo pusėse ir kur yra kas tamsu, nors i akį durk. Kulkosvaidžiai trats nepaliaunamai, be galo ilgoos serijos. Pagaliau aprimo, bet — puolamas 3 kuopos ir latvių užimtas baras, iš šaurės. Pamažu ištuta, tik kur-ne-kur pokšt dar atsi šūvis. Šiuo kartu kuopos ir batalionas atkirtė padėtį, o kiti vyrai ėnkė prieš mūsų poziicjas paliktus priešo ginklus. Priešas nesitikėjo mus čia užtieti, ses užėjo tiesiai ant mūsų pozicijų. Geves staigų ugnies smūgį, paliekes nukautuosius, vežimus ir ginklus, spruko atgal.

Vyrai renkasi, visų veidai šypsosi, šią patenkinimą mes kažkaip temti priešo puolimą. Apžiūrim paimtą grobį: lengv. kulkosvaidžius, keli automatinius pistoletus, minosvaidį ir prieštankinį šautuvą.

Ir vėl ramu miške. Pragaro, kuris neseniai čia buvo, nei ženklo, tik apkasuose pedinėji sargai. Bet atsidžiau seka priešė save, tuo labiau pavojinga vietovė, nes prie pat apkasų priešina tankūs krūmai, kurių nespėta iškirsti.

Po valandėlės vėl sukelia visus ant kojų įkyrus automatų plėpimas rytų ir pietų puseje, kur yra 2-ji ir 1-ji kuopos. Tęsti atsako mūsų ugnies vesulas. Priešas, matyt, nori apčiuopti mūsų stovyklos padėtį bei dydį. Ši karta jis į kautynes neįveila ir greit pasitraukia. Likusioji nakties dalis praėjo ramiai.

Kitos dienos Rytą visi greitai susirinko, nes žinodami bus vyčiau mas kaimo puolimas. Pasiseką radijo pagelba susiristi su kita grupe, kuri žygiuoja užpakaly mūsų ir yra už 15 km. Susitarę, kad ši kiekvienu momentu gali čia atvykti. Betaniono vadas iaskė visiems pasilikti nuotrauos, tik atitraukti ir nukrauti ir vežimus šaudmenis. O kai vora išsities, sudaryti užpakaline sauga ir judėti užpakaly. Jau priekinė sauga užėmė šeities tuoti ir tik tada iaskymo judėti. Atžygiuojančiam dažniui nurodyti, kur mes esame. Ir jungtinio vado vadovietės paleidiama raketa.

Vos raketai šėlkus, iš visų pusių pasipila i mūsų stovyklą šūviai: tuo yra mūsų ir latvių kuopos ginklai. Žalbiškai persigrupuojame kautynėms išstatome sunkųjį ir lengvųjį kulkosvaidžius.

Užvirė žūtbūtinė kova! Didžiausias priešo spaudimas i dešinįjį 2-os kuopos ir kairįjį 1-os kuopos sparnai kur tankūs krūmai. Bolševikai pačias pozicijas. Bolševikai šaudo sprogstamomis kulkomis, kurios, atsimušusios i medžio šakas, sprogsta prieš apkasus, už jų ir iš viršaus. Tai smarkiai velkia žmogų, bet mūsų vyrai virtinti ir šitvrminoj ir tokias efektais nepagąsdinami.

Visi ginklai kerta be atvangos. Jie žaito ir vamadžiuose prikopa tūtelės. Ginklai ima daryti kliūtis, bet tarnyba remiai ir geraj jas pašalina ir vėl tik kerta, tik kerta.

Kritiškas momentas: bolševikai per krūmus priartėjo iki 50 — 80 m nuo mūsų priekinių linių, nuo šūvių nebepataisomai sugedo lengv. kulkosvaidis ir beti šautuvai, taip pat sugedo 1-os kuopos katrinjiaus sparne šaudos kulkosvaidžiai. Vyrai jau kaunasi rankinėmis granatomis. Taip pat kritiška padėtis ir 2-os kuopos bare. Mestas tonvieton reservas šiek tiek padėti pačiu. Ne be to, padeda ir mūsų vadžiami kaimyninėsi skyriai. Sunkusis kulkosvaidžis vėl sutalsytas ir savo rėtu nepaliaunamu kalenimu lemiamai tikšta i kuopos. Ir tuo tuoj toje priešo puolimas atremtas, bet kitur kautynės dar tebeverda. Kautynėms aptilus pasioidom šaudmenis, nešdamam kulkosvaidžiu baras ir sutaisom ginklus. Pas mus jau

atstrado — nejutau. Vėl miegas nuėsa minkšton nežinomybėn. Kažnoo sąlmi neaižkis sapnai. Ir pati tikrovė atrodo sapnas.

Aptė 9 val. Triukšmas visam kėgiderlaus ligume vėl priverčia prabusti. Tai valsarinis paliaudimas. Po jo „Tėve Mūsų" ir Himnas. Svetimoj šalyj sklinda iš lietuviškų tvirtų krūtinių besiverbiantys prakomos palaimos maldos ir Tėvynės mėlės aidai. Rodos, neišlaikys medinės barakų sienos šo tvirto, skambaso veržimosi. Jau mano miegai ir nuovargis kažkur išnyko, sutirpo. Dieve, Tu neapleiski jų, mūsų ir Tėvynės. Neapleiski!

Dar ir pat vakara jie gave įsakyma pasiruošt žygiui pirmyn. Velkiumas ir eytas juoe. Jie vyks kur velkia ir atiks su lietuviška narsa ir ištverme. Dabartinė kovinė sąlyna neprivalo daugiau draskyti mūsų Tėvynės. Jie su Europa, / prieškrunvnė barbarizmo, / laimingesnę, žvieasane laisvo Tėvynės ateitį.

Sekmadienis atriedėjo iš po nakties. Batalionę vyrams baigiamieji pratimai. Mūsos, po vienos — kito bandymo, lekia i nužymėtas taikinių vietoves. Kulkosvaidžiai ir ginklai ir taikliai. Aš draugo žvarbaus vėjo ir linkomas saules žvilgsnio braidau pavasarini sniega. Visur draugo su jais, su juo, kad tik kuo ligiau spėti. Be to, patys pratimai ir manedomūs, juk kaikada ir mano taikliai šaudyta korporacinėuose pratimu olimpiadoje. Tai artima ir man.

Pavakare lankom miestą, tikslinu — jo griuvėsius. Išdegęs, išgriauatas. Stūgaujantis vėjas pamėšdžiotas ir pasiją griuvėsiuose pro likusiu sienų tamsias langų kiaurymes. Kur-ne-kur sveikas ir gyvybe kvepiantis namas.

Gerokai nuvarge, juo temtelėjus, grįžtame atgal. Iš už miško ritasi didžiulis mėnulis. Vėjas baigia nusiraimyti. Taip gera, taip mieta draugo — rodos, nebos kitaip. Vargtelėję grįžtam kalbėdamiesi apie lituuiną Rytus. Jie žiaidinė gilinė užfronėje ir, vieloje laukę nusipelnytos bausmės, pasitraukė i apylinkės miškus. Ten tarp eżerų ir tamsių pelsuų yra taiko Dieve! Žmonių pamiršių kaimo, kad juos retai kada kokia valstlia paiekdavo. Banditai ten įvedė savo valdžią ir padarė tuos kaimus savo gyvenamųsis vietomis ir bazėmis. Rudeniais ir pavasariais i tuos kaimus nėra jokio kelio ir banditai nuėsti savąsis. Kai vasarą menki šunkeliai per pelkes ir pėdiūsta, kai žiemos šaltai visa sąkausto, banditai pasitraukia i didesnius miškus ir tuos tankumynus turi iškiaugę bunkerius ir kur slapstosi

Rudeniais ir pavasariais dėl kelių etokos bandytų veikimas susilupęs. Bet už tai žiemą ie pasikinko po kelias dešimtis rogių, sušėda i jas apšilęsiąkę šautuvais ir net automatais ginklais ir pasileidžia rovada po apylinkės ramius kaimus, piėkdami ir teroriuodami vietos gyventojus.

Užplūs toka banditų gauja i kurį nors kaimėlį, apstaiys jį iš visų pusių sargybomis, ir prasideda šeiminiuoji, iš vieno namelio gyvulius, iš antrų duoną, iš trečių drabužius, o bendrai iš visų bet kokius vertingesius daiktus. Jei kas mėgina priešinti, darę net žudyti, tokius banditai nudeda vietoje. Jei kaimas bendrai jiems parodo didesnį atsparumą, ir išsiaptęsta savo mantos nemoni nurodyti, tokį kaimą padega ir visus gyventojus palėidžia i visas puses egetonia.

Bolševikų propaganda panašią veiklą mėgina atvaizduoti kaip partizanų veiksmus. Ir tai juk vistai suprantama, nes viskas, kas yra bandiitska, kartu yra ir bolševiškas. Banditizmui padėti bolševikai karinės jėgos apylinkes nakimis iš tokiu kažkur bolševikų užnugarye yra ir ieje ralinuoto bandiitsmo kursus ir vietinėmis bandiitsmo vadovaitis.

Stai vienas iš tų kursantų gaujos mis ir tenka grumtis mūsų atskirai N. kuopai. Kai iš gaujamas pranešimas, kad tai vieoioje iš kitoje vietoje yra pasirodę banditai, kuopa tuoj paskiiestos atskiais būrelais ir stengiasi užimti banditų užpulius vietoje apiinkinę gyventojus. Pastojami vieskeliai, kuriais banditai galėtų iš apsupimo paspruksti, ir laukiama. Priplėsto turto apkraustas velimas bandiitsmo tikslas. Ir tuo nora kelias i savo landynes, o čia kelią pastotęs mūsų karių būrys aiidaro ugni. Bandiitai palike savo žuvusiuosius, skubiai patraukia atgal ir nauiu kitu kelu, bet ir čia jie sutinka mūsų vyrų užtvarą. Pagaliau, paikę grobį, bandiitai išsiskiria ir mėgina paspruksti he savo gurguolės pro užtvarą taruos. Žiauma, vienam kitam tai pasiseka, bet daugelis ir gale gauna. Per tuos susėrimiusius ir mes kartais turime nuostolių — dažniausiai sužeistais. Tačiau mūsų nuostoliai yra visai menki.

Ne tap senial iš vietos gyventojų buvo gautas pranešimas, kad didelė kelių šimtų banditų gauja yra susispietusi vienam kaime Š. apylinkėje. Kuopa, nieko nelaukdama, nuo susėdo i šunkvežimius ir išvyko i Š. apylinkes. Dar gerokai banditų užmiešęs kaimo nepriežiaurius, šunkvežimiai sustoja, vyrai, paskiaste bėriais, išžygiuoja skirtingomis kryptimis, kad apsupiu kiame iš visų pusių banditų neprapstėtų. Tai tuo jiems pasiseka. Kaimo gatvėje ir kiemuose privažiavę daug pastočių, jančiamas gyvas judėjimas.

Prasideda šturmas. Banditai laksto i visas puses. Net iš kaimo pirėję ju je bėga nuogi, drabužius rankose nešini. Puolimas pavyksta visiškai. Banditai iš kaimo išlaksto. Dangelis ju nukaunama, bet taip pat žmogelių gyvybės kaimo nuostolėsė kaip paprukti i artimą miška.

Kaime randamas turtingas grobis. Ištisi ir šaudmenų sandėliai. Ištisi ir šaudmenų sandėliai teka padegti, kad jie būtų sunaikinti, nes nežinia, ką banditai nesuitvarkys, ar negrįs pasyrtles ir ar nemėgins kaimo atsilinti. Ši karta jie buvo užklupti iš netyčių — pirtyse besimaudant ir nepletuojant. Troboe ant stalo dar gorėjo vakarienės tarės viralas, o vieoioje troboje ant stalo randami net karšti kotletai. Atsitiktiniu trobą apžiūrėjus, suvandamą didelė tonelė Šilkės yėlės. Jei čia banditų būrio vėliava, tai reiškia, jog šioje trobėje buvo susėjęs jų štabas. Laimėjo tikrai gerai, nes ir jūs mūsų vyrai didžiuojasi.

Pasirodo, kad maisto ir šaudmenų sandėliai buvo padegti ne be reikalo. Iš nuosavaisiais banditai prapleda priešpusėj. Ir puola apsaudydami kaimą iš kulkosvaidžių ir automatinių rusiškų šautuvų. Ugnis pragariška. Tai kaimo mėnesinė siena priedangoje nėra prasmės, todėl mūsų vyrai planingai iš kaimo pasitraukia. Šarūhaniusa uždavinys atliktas — priešo šaudmenų sandėliai sunaikinti. O tai svarbiausia. Be šaudmenų banditai ilgai išsilaikytų apsaugos, o šaudmenų jie neturi iš kur gauti. Gyvena senomis atsargomis, kuriomis išsibaigus negalės vykdyti pirma dėstomojo, o vėlinu ir mažesnių puolimu.

Ir tikrai, po šio mūsų kuopos puolimo priešas dėsesėnės gaujomis nebepasirodo. Dabar jis veikia ma. Taiš būrelais ir siekia aoipiešti žymiai mažesnius obiektus. Bet su mažesniais būrelais jau sugeba susidoroti ir vietos policija. Tuo tarpu šveisia perkeliant į kitą vietą ir Š. miestelyje gyvena paskutines dienas.

Po to kuopa vėl trauks į kitas apylinkes. Ten ir vėl žaliuos tankės pušynai, baltuos sniego apsnigtų eżerų plotai, stovės prie eżerų prisigulėję jundi kaimelių ir juose gyvenę paprasti, geri, bet banditų kaugiai žmonės pro pirkių langus žiūrės. I mūsų žygiuojančią kuopą, kuri turi sugrįžtiį šiai aplinkinėj taiką ir naujo puolimo.

Tap žygnuoja kuopa prieš kurstamų gaisrų pašvaistėse ir žygiuos iki tol, kol priešas nebus sunaikintas ir gaisrai užgesinti.

Karo korespondentas
Henrikas Blazas

1943. III. 2.

PRIEŠO KURSTOMŲ GAISRŲ PAŠVAISTĖSE

ŽIEMOS ŽYGIAI MIŠKŲ IR EŽERŲ KRAŠTE

Aplink miškais apaugusios kalvos. Tarp kalvų ledu prisidengę ir sniego apsnigti eżerai. Prie eżerų kalnai ir kaimeliai, tarp kurių didesnieji vadinami miestelais. Miestelius, kaip ir kaimus, sudaro tik viena medinė trobų ilga gatvė, kuri taip išsirašiužusi, jog stovėdamas jos viename gale jokiu būdu nematysi, kas darosi jos vėlesnėje ir ankstesnėje gatvės galė. Vis gas miestelio papuošimas tai dundangy besiatiekęs bažnyčios bokštas ir mokykla, dažnai ir ginklė.

S. miestelis, kuriame sustojo viena mūsų atskira N. kuopa, stovi prie to pat vardo eżero. Vienintelė gatvė, kuriame gyvena eżero vienąsyk kranta. Medinės trobos pajudusiosi ir tik už jų pačiame gale ant kalnelio baltoja bažnyčios nuimtos mokyklos sienos. Mokykloje kuopos štabas ir kuopos laikinoji būstinė. Laikinoji todėl, kad kuopa vietoje nestoviė ir nežino nei dienos nei valandos, kada bus pasaukta i naujas vietas naujiems žygiams.

O naują žygį šioje aplinkėje netrukdo. Dėną atrodą visa ramūs ir eżerai, ir miškais apaugusios kalvelės, ir kaimai, ir tarp jų išsirašiužę keliai, nakimis pošiaro nebėsnuoja. Tai vienoje, tai kitoje vietoje dangų nuraudonina gaisrų pašvaistės ir pasigirsta ramių vietos gyventojų aimanos: — Banditai! Banditai!

Gal geliže paklausti:

— Iš kur gi čia te banditai atsirado?

O atsirado jie toku būdu. Šios vietos nuo geležinkelių, didesnių kelių ir miestų yra toli. Bolševikams besitraukiant iš viso miliciainės, ar, kaip vadinasi ir komunistai tik tuomet užlinoję apie valdžios pasižiūrėję, kai frontas jau toli buvo nustumtas i Rytus. Jie atsidėję gilinė užfronėje ir, vieloje laukę nusipelnytos bausmės, pasitraukė i apylinkės miškus. Ten tarp eżerų ir tamsių pelsuų yra taiko Dieve! Žmonių pamiršių kaimo, kad juos retai kada kokia valstlia paiekdavo. Banditai ten įvedė savo valdžią ir padarė tuos kaimus savo gyvenamųsis vietomis ir bazėmis. Rudeniais ir pavasariais i tuos kaimus nėra jokio kelio ir bandiitai nuėsti savąsis. Kai vasarą menki šunkeliai per pelkes ir pėdiūsta, kai žiemos šaltai visa sąkausto, banditai pasitraukia i didesnius miškus ir tuos tankumynus turi iškiaugę bunkerius ir kur slapstosi

Rudeniais ir pavasariais dėl kelių etokos bandytų veikimas susilupęs. Bet už tai žiemą ie pasikinko po kelias dešimtis rogių, sušėda i jas apšilęsiąkę šautuvais ir net automatais ginklais ir pasileidžia rovada po apylinkės ramius kaimus, piėkdami ir teroriuodami vietos gyventojus.

Užplūs toka banditų gauja i kurį nors kaimėlį, apstaiys jį iš visų pusių sargybomis, ir prasideda šeiminiuoji, iš vieno namelio gyvulius, iš antrų duoną, iš trečių drabužius, o bendrai iš visų bet kokius vertingesius daiktus. Jei kas mėgina priešinti, darę net žudyti, tokius banditai nudeda vietoje. Jei kaimas bendrai jiems parodo didesnį atsparumą, ir išsiaptęsta savo mantos nemoni nurodyti, tokį kaimą padega ir visus gyventojus palėidžia i visas puses egetonia.

Bolševikų propaganda panašią veiklą mėgina atvaizduoti kaip partizanų veiksmus. Ir tai juk vistai suprantamą, nes viskas, kas yra bandiitska, kartu yra ir bolševiškas. Banditizmui padėti bolševikai karinės jėgos apylinkes nakimis iš tokiu kažkur bolševikų užnugarye yra ir ieje ralinuoto bandiitsmo kursus ir vietinėmis bandiitsmo vadovaitis.

Stai vienas iš tų kursantų gaujos mis ir tenka grumtis mūsų atskirai N. kuopai. Kai iš gaujamas pranešimas, kad tai vieoioje iš kitoje vietoje pasirodę banditai, kuopa tuoj paskiiestos atskiais būrelais ir stengiasi užimti banditų užpulius vietoje apiinkinę gyventojus. Pastojami vieskeliai, kuriais banditai galėtų iš apsupimo paspruksti, ir laukiama. Priplėsto turto apkraustas velimas bandiitsmo tikslas. Ir tuo nora kelias i savo landynes, o čia kelią pastotęs mūsų karių būrys aiidaro ugni. Bandiitai palike savo žuvusiuosius, skubiai patraukia atgal ir nauiu kitu kelu, bet ir čia jie sutinka mūsų vyrų užtvarą. Pagaliau, paikę grobį, bandiitai išsiskiria ir mėgina paspruksti he savo gurguolės pro užtvarą taruos. Žiauma, vienam kitam tai pasiseka, bet daugelis ir gale gauna. Per tuos susėrimiusius ir mes kartais turime nuostolių — dažniausiai sužeistais. Tačiau mūsų nuostoliai yra visai menki.

Ne tap senial iš vietos gyventojų buvo gautas pranešimas, kad didelė kelių šimtų banditų gauja yra susispietusi vienam kaime Š. apylinkėje. Kuopa, nieko nelaukdama, nuo susėdo i šunkvežimius ir išvyko i Š. apylinkes. Dar gerokai banditų užmiešęs kaimo nepriežiaurius, šunkvežimiai sustoja, vyrai, paskiaste bėriais, išžygiuoja skirtingomis kryptimis, kad apsupiu kiame iš visų pusių banditų neprapstėtų. Tai tuo jiems pasiseka. Kaimo gatvėje ir kiemuose privažiavę daug pastočių, jančiamas gyvas judėjimas.

Prasideda šturmas. Banditai laksto i visas puses. Net iš kaimo pirėję ju je bėga nuogi, drabužius rankose nešini. Puolimas pavyksta visiškai. Banditai iš kaimo išlaksto. Dangelis ju nukaunama, bet taip pat gurguolės pro užtvarą taruos. Bandiitai pasiseka paprukti i artimą miška.

Kaime randamas turtingas grobis. Ištisi ir šaudmenų sandėliai. Ištisi ir šaudmenų sandėliai teka padegti, kad jie būtų sunaikinti, nes nežinia, ką banditai nesuitvarkys, ar negrįs pasyrtles ir ar nemėgins kaimo atsilinti. Ši karta jie buvo užklupti iš netyčių — pirtyse besimaudant ir nepletuojant. Troboe ant stalo dar gorėjo vakarienės tarės viralas, o vieoioje troboje ant stalo randami net karšti kotletai. Atsitiktiniu trobą apžiūrėjus, suvandama didelė tonelė Šilkės yėlės. Jei čia banditų būrio vėliava, tai reiškia, jog šioje trobėje buvo susėjęs jų štabas. Laimėjo tikrai gerai, nes ir jūs mūsų vyrai didžiuojasi.

Pasirodo, kad maisto ir šaudmenų sandėliai buvo padegti ne be reikalo. Iš nuosavaisiais banditai prapleda priešpusėj. Ir puola apsaudydami kaimą iš kulkosvaidžių ir automatinių rusiškų šautuvų. Ugnis pragariška. Tai kaimo mėnesinė siena priedangoje nėra prasmės, todėl mūsų vyrai planingai iš kaimo pasitraukia. Šarūhaniusa uždavinys atliktas — priešo šaudmenų sandėliai sunaikinti. O tai svarbiausia. Be šaudmenų banditai ilgai išsilaikytų apsaugos, o šaudmenų jie neturi iš kur gauti. Gyvena senomis atsargomis, kuriomis išsibaigus negalės vykdyti pirma dėstomojo, o vėlinu ir mažesnių puolimu.

Ir tikrai, po šio mūsų kuopos puolimo priešas dėsesėnės gaujomis nebepasirodo. Dabar jis veikia ma. Taiš būrelais ir siekia aoipiešti žymiai mažesnius obiektus. Bet su mažesniais būrelais jau sugeba susidoroti ir vietos policija. Tuo tarpu šveisia perkeliant į kitą vietą ir S. miestelyje gyvena paskutines dienas.

Po to kuopa vėl trauks į kitas apylinkes. Ten ir vėl žaliuos tankės pušynai, baltuos sniego apsnigtų eżerų plotai, stovės prie eżerų prisigulėję jundi kaimelių ir juose gyvenę paprasti, geri, bet banditų kaugiai žmonės pro pirkių langus žiūrės. I mūsų žygiuojančią kuopą, kuri turi sugrįžtiį šiai aplinkinėj taiką ir naujo puolimo.

Tap žygnuoja kuopa prieš kurstamų gaisrų pašvaistėse ir žygiuos iki tol, kol priešas nebus sunaikintas ir gaisrai užgesinti.

Karo korespondentas
Henrikas Blazas

1943. III. 2.

PROF. KUN. K. JAUNIUS

Minint jo mirties 35 metų sukaktį

Š. m. kovo 9 d. sukako 35 metai, kai mirė vienas žymiausių mūsų pirmųjų kalbininkų, mokslininkų, lyginamosios kalbotyros dakt. prof. Kazys Jaunius.

Kun. Kazys Jaunius gimė 1848 m. gegužės 7 d. Žemaitių krašte, Lembo km., Kvedarnos vals. Tauragės apa. Pradinį mokslą ėjo Rietave, gimnazijos — Telšiuose ir Kaune. Kaune baigė kunigų seminariją 1871 m. ir kaip vienas gabiausių mokinių buvo paslaptas į Peterburgo dvasinę akademiją. Ją baigė 1879 m., gaudamas teologijos magistro laipsnį. Apsigyveno Kaune. Pradžioj buvo paskirtas Kauno katedros vikaru, o vėliau Kaunų kunigų seminarijos profesoriumi ir mokytoju Kauno mergaičių gimnazijoje.

1892 m. iššiektė į Mohilevo arkivyskupiją, kur gavo Kazanės kleboną vietą. Darbas buvo neprastas, trukdas dirbti filologinį darbą, be to, susirgo nervų ligą, todėl nutraukė vieką ir atsidavė tik mokslui. 1898 m. buvo paskirtas Peterburgo dvasinės akademijos profesoriumi, kur dėstė lotynų, graikų ir hebrajų kalbas. Susirgo ir čia, todėl nuo profesoriaus atsiskyrė ir nuo visų atsiskyręs ir užsidaręs dirbo tik mokslinį darbą. Tąjį bedirbantį sutiko ir mirtis. Mirė 1908 m. kovo 9 d. Peterburge, bet kūnas parvežtas į Kaunų ir Kaune kapinėse palaidotas.

Prof. kun. K. Jaunius, nekreipdamas dėmesio į savo sveikatą, atsidavė tik mokslui. Jis turėjęs gerą atmintį ir mokėjo daug kalbų. Primokslais jo filologinais darbais laikomi kai kurių mūsų tarmių tyrinėjimai, spausdinti Kauno gubernijos Statistinio komiteto leidinyje „Pamatinaja Knižka Kovienskoj gubernii". Čia randame platų aprašymą ir apie lietuvių kalbos priegaides. Minimi darbai nėra nustoję savo vertės ir šiandien, tik galia, kad nėra Mėletės Kalbos Kalendoriaus ir kitos mokslinės dakt. tai lietuviškas kalbomokslas, parašytas bedėstant lietuvių kalbą Kauno kunigų seminarijoje. Vėliau jis buvo Dorpato lietuvių studentų hektografuotas, o išspausdintas tik 1911 m. Peterburgo Mokslų Akademijos. O išleidęs mu daug rūpinosi jo mokinys prof. K. Būga. Daug kas jo gramatikoje ir pasenę, bet yra ir naudingo, tai žinios apie mūsų tarmes, ją sudėstymą, net duodami keli naujų kirčio bei priegaidžių dėsniai. Tenka pažymėti, kad Jaunius mokėjo darbus surašę jo mokinys Ir ipėdinis prof. K. Būga didelituose šešiuose tomuose, kurie yra Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekoje. Dalis panaudota ir mokyklos vėlkalams. Didelių darbų reikėjo laukti jo parašytas bal. tų (a'ačių) ir suomių kalbų studijas, kur įrodo, kad suomių kalboje yra ne tik lietuvių, bet ir kitų baltų kalbos skolinių, iš tų laikų, kada lietuviai, prūsai ir latviai buvo viena tauta ir kalbėjo viena kalba. Kiti paminėtini veikalai: „Dvasiškos kalbos mokslas", „Katekėza arba katekėtiškos mokymas", „Dialektologiškėja osobiennosti litovskago jazyka v Rossienskom ujezdie", „Istoriškėja čerti litovskago jazyka", „Intonacija glasnych zvukov litovskago jazyka" ir kt.

Prof. K. Jauniaus nuopelnai lietuvių kalbotyrai gana dideli, kad ir jo paminėtų darbų arba pats surasdimas kirčio bei priegaidžių dėsnių, susisteminimas mūsų tarmių ir ne vienė dialektologinio dalyko istorinis tiksliškimas. Tai būta gebaus ir didelio kalbininko, turėjusio daug itakos prof. J. Jablonskiui, prof. K. Būgai ir net kai kuriems švetimtaučiams kalbininkams, kurie klausėjo jo nuomonės, kreipėsi į jį įvairiais kalbos mokslo reikalais, įrodant ir tiksliškinant, kokie turtai slepiasi lietuvių kalboje įvairiems pažiniausiems kalbų mokslo klausimams išspręsti. Ir mokslo įstaigos jo darbus įvertino. Kazanės universitas jam lyginamosios kalbotyros garbės daktaro laipsnį, Krokuvos Mokslų Akademija jį kvietė Krokuvos universitetą lietuvių kalbos katedros ekstraordinariniu profesoriumi, Peterburgo Mokslų Akademija išleido, kaip minėta, jo lietuviškąjį kalbomokslį. Be to, buvo ir didelis mėsų rašomosios kalbos grynumo šalininkas.

Jn. Vaidelys

TAU pergalės GINAM PARNEŠTI

HENRIKAS SALELIONIS

Aplėbčiau Tave, Tėvyne mano!
Kaip broliš, seseš ar mylimą mergaitę.
Bet Tu... Taip tolima, lyg laivas jūroj,
Lyg pasaka vidurnaičio tamsaus.

Tu pražydai pavasarių miražais,
Jaunyste, juoku ir dainom.
Kai suokia paukštės vyšnių soduos
Pradalgiai svyra varsom žaliom.

Tavąsias dukras puošia gintaras marių.
Tavieji sūnūs valdovai žaliųjų miškų.
Tau šimtmečiais šventą ugnį kūrenom
Tu motina didvyrių, kovos vaikų.

Kniaziai Maskvos, chanai totorių,
Sutirpo it varis kovoj milžinų.
Kur Algirdas žengė, kur Vytautas kovės
Prie Dono mėlyno, prie marių plačių.

O soste žaliasis, garsas Gedimino!
Alsuoji Tėvynei gyvybės dvasia.
Tavo garbę per Lietuvą plačią
Skelbė Trakai — narsią ir drąsią.

Ir šiandien mūs kovos, kietos plieninės
Į Rytus mes žengiame drąsiai.
Tau pergalės einam parnešti.
Tavęs nepamiršim, mes Tavo vaikai!

TIKRAI LIETUVIŠKAS TEATRAS

Premjera „Vaidilos" Teatre

Vilniaus Skrajojantis „Vaidilos" Teatras kovo 6 d. parodė naują premjerą. Tai buvo lietuviškas Petro Vaičiūno veikalas, komedija „Naujieji žmonės" Ją režisavo J. Stanuis, vaidino jaunį, gabūs „Vaidilos" aktoriai. Dailininkas: J. Vilutis.

Šios premjeros pasižiūrėjus gimė mintis, kad „Vaidilos" Teatras ne tik meniškai subrendo ir dūlugina visą tobulais teatriniais vaidinimais, bet siirnko ir tikslų lietuviškos kultūros kėlimo uždavinį. Tai tikrai lietuviškas teatras, kas ypačiai pastebima, kai vaidinamas jo scenoje lietuviškas veikalas. Visi be išimties „Vaidilos" teatro aktoriai yra savamoksliai mėgėjai, darbu ir didele meile savo įstaigai pasiekę aukštes lygio. Teatro vaginasis vyko palengva, bet nuolat. Ir kas kartas stebėjome „Vaidilos" vis platesnius užsimojimus, vis didesnį naujų kelių ieškojimą.

Sie keliai aiškėja su kiekviena premjera. Po „Naujųjų žmonių" mes įsitikinome, kad neddelis, kuklus teatras jau yra suradęs savo veidą. Jis nori būti ir bus lietuviškojo charakterio ir tautinių lietuvių tradicilų valdžiotojas. Be abejonės, šis meninis darbas „Vaidilai" daugiausia ir vyksta. Kai žiūrėjome pulkios Petro Vaičiūno komedijos, negalėjome atsigėrėti ne tik aktualiomis pasiliuosiomis autoriaus minimis, bet ir dideliu jaunų aktorių įsijautimu i vaizduojamus lietuviškus tipus. Tie tipai stengtasi sukurti tokie simpatiniai, nuoširdūs ir tikri, kad komedijos vaidinimo sekmės nenoromis grąžina mus į gimtąjį kaimą, jo rūpesčius ir amžinas lietuvio ūkininko galvosnes. Puikiausias Kazimiras, maioras Butautas — žmonės, kurie vedė tautą tikrais keliais, o šiam jų kiliam darbui savoišku tiesumu, atvirumu ir nuoširdumu ūkininkavo ūkininkai, kaip senis Sakalas.

„Naujieji žmonės" yra vienuoliokos metų amžiaus, bet vis dar jaunas, gaivus veikalas. Tai ne abejo, nės geriausiai pavykęs Vaičiūno scenos veikalas, pelnytai pasiekęs lietuviškoje dramaturgijoje vaidinimų skaičiumi rekordo. Ir po vienuolikos metų jis tebėra vaidinamas beveik visuose lietuvių teatruose ir visuo. met mielai lankomas ir žiūrimas, tiek kaimiečių, tiek miestiečių, nes šis veikalas turi visų visuomenės šakų atstovus: ir ūkininką, ir subankrūtijusį miestietį — biznierių, ir karį, ir grafą — buvusį žmogų, ir tautos paraizą. Tarp šių žmonių vyksta veikalas žiūrėti.

Dirbdami gražų kultūrinį lietuvišką darbą, „Vaidilos" Teatras ne viešiškai nusipelno, kad kiekvieneas lietuvis juos paminėtų geru žodžiu.

J. Dausėnas

MUZIKINĖS KULTŪROS KŪRĖJAI

Vieneri metai Vilniaus Operai

Kovo 9 d. vilniečiai lietuviai minėjo savosios Operos vienerių metų sukaktį. Minėjimui buvo surengtas iškilimingas „Faust" Gounodo, dalyvaujant Kiprui Petrauskui.

Prieš metus Vilniuje susitelkę operos entuziastai dėjo visas pastangas įgyvendinti svajonę-įsteigti Vilniuje nuolatinę lietuviškąją Operą. Tais laikais, kai nesenlai pro Lietuvą buvo praėjęs karas, imtis tokio palyginti nemažo darbo galėjo tik tikrai pasiryžę entuziastai. Jų priekyje stovėjo Švietimo Generalinis Tarėjas Dr. Germantas, kuris viskuo rėmė sumanymą vilniškę Operą steigti. Priėdėjo ir kamičiai: jų Opera turėjo kad ir nedaug atliekamų žmonių, galėjo tad juos perleisti jaunai Vilniaus Operai. Sitoki planai spėjai remė didelis Vilniaus mylėtojas Kipras Petrauskas. Kiekvieno naujo kultūrinio židinio kūrimasis šiam didžiajam mūsų dainininkui buvo ir yra prie širdies. Pats kūręs prieš dvidešimtį su viršum metų Kauno Operą ir daug pastarnavęs ki tos Operos šlaugizmo ir bal. žymia meno įstaiga, Kipras Petrauskas su džiaugsmu prisidėjo ir prie Vilniaus Operos steigimo. Jo itaka pavelkė dal jaunesnių Kauno dainininkų, kurie nedvejodami sutiko kelties į Vilnių ir dirbti jaunoje Operoje, nors darbo sąlygos Kaune buvo žymiai geresnės patogumais. Žymiai didesni. Dėkui tiems keliems žmonėms. 1942 mt. kovo 9 d. Vilniaus Opera buvo jau kaip ir įvykęs faktas. Tiesa, pats Operos „pilietinimas" tryko kiek veliau, kai jai buvo paskirti etatai ir pati Opera prijungta administratyviai prie Vilniaus Filharmonijos.

Per tuos vienerius metus Vilniaus Opera nudirbo labai daug. Išleido net tris premjeras, kurių meninis paruošimas nėra tokio žemo lygio. Ką darytų gabūs Vilniaus lietuviams - menininkams ir svetimtaučių akyse. O tų svetimtaučių, lankančių Operos vaidinimus ir juos labai mėgančių, yra nemaža. Tos trys operos — „Faustas", „Traviata" ir „Rigoletto" — sutelkė jaunai Vilniaus Operai daug gerbėjų. Jas puošti padėjo ir Kauno „brykštantieji pagalbon meninkai, kurių pirmoje eilėje minėtini dirigentai Vyt. Marijošius ir M. Bukša, taip pat solistai Kipras Petrauskas ir E. Karėjienė. Vis dėlto didžiausia naštą vilko nuolatinis Vilniaus Operos personalas, kurio sudėtin, šiandien švenčiant metines, įeina dirigentai Jeronimas Kačinskas, Stasys Gailevičius, solistai: Adomaitienė, Augaitytė, Jasaitytė, Mažrimaitė, Vilniauskaitė, Gutauskas, Naurasas, Baltrušaitis, Audejus. Operos chormeisteriu yra muzikas Budrūnas. Baleto sudėtyje yra 11 šokėjų, juos moko ir paruošia vaidinimui palvalrinimui baletmeisteris V. Germanavičius. Režisuoja: A. Zauka, senas prityres Operos teatralas.

Vilniaus Opera yra įrodymas, kad tvrčiausių pastangų dėka gali gimti ir gimsta darbai. Turime pripažinti šias metines minėdami, kad Vilniaus Opera įrašė naują lapą ne tik Vilniaus meno gyvenime, bet visos Lietuvos kultūrinio gyvenimo istorijoje.

Geriausios sekmės į antruosius metus žengiant!

J. Dausėnas

Išvykstam

IŠTRAUKA IŠ DIENORAŠČIO METINES MININT

Sniokačia ir cypia geležiniais lanksčiais ir ištrauktais luodas. Ant geležės katilas. Toks milžinas jis man atrodė ir toks menkas pasiutus prieš jį! eidamas pro šalį. Tik vieno tepaluoto „rateliu" užtekiu, kad jis mane, nesuspėjus nei ai sušukti, kaip muselę prispaustų prie susalusios žemės.

Juodasis milžinas prislinko prie jo Kliautos palei rampą ir vyrai eiles ir atsargiai stuktelėjo į juos. Sustojo. Sustojęs atsiduso ir palieido į šalis didelius šilų garų kamuolius.

Storos odinės pirštinės užkabino pirmojo vagono apsmikusią kilpą ant klaustuko, formos aukštelninko kablio, suverže sraigtą ir, padenkintas atliktu darbu, pliauksteljo viena kitai ir nuėjo rampos kraštu palei raudonų vagonų eilę.

Buvo lygiai 12 val. ir 50 minučių, kai tas milžinas, vos nespręgdamas tekantrumo, dar kartą atsiduso ir sušvilpė taip smarkiai, kad net ausyse ėmė spiegti. Susiviję — staigiai truktelėjo vagonas, paskui lyg dar truputį sustojo ir pamažu, pamažu pradėjo , traukti vagonus paskui save. Sugirgždėjo ratai, subraškėjo sienos ir taip tingai ėmėme šinkti pirmyn.

Vagonai taip trinkėjosi, kad net jų sienos ir langų stiklai braškėjo.

Tunelis..

— Laikas pradėti bučiuoti ir išnaudot paskutinę progą, — pasiūlė kažkas iš kampo.

— Neįšsk, nes spirsiu, — atsiliepė kitas.

— Šalma nusimk, nes kaktą prakeisi, — rėkė kitame kampe.

— Kur griebi! — girdėtis tamsoje klyksmai.

Kvatoja visa kupe. Ir ko tik čia nebuvo. Tamsi vieta, tamsios mintys ir žodžiai...

Jau ir vėl išlindome į šviesą. Sunkiai šniokšdamas tempia garvežys mus prieš kalną. Nelengvi „keturi šimtai žirgų kojelių", o kiek dar dėjo ir dėželių!... Sukame į dešinę. Girdisi kaip vagonai ratai, riedėdami geležinių kelių, monotoniškai muša keturius taktus, kli-pu klia-pu, kli-pu klia-pu, kli-pu, klia-pu...

Vieni mūsų dėlaugėti užėme pačias geriausias „pozicijas" kampuose prie langų ir buvo patenkinti pasirengę taip patogiai tolimai kelionei. Kai kas jau apie lagaminę spyneles grabinėjo ir ieškojo juose pasiimtų iš namų gardumynų. Kiti stovinėjo prie langų, ilgam vagono koridoriuje susimetę, tylos.

Kai ranka nušluostėjau suskilusį ir aprasojusį lango stiklą, matau ledų sukaustytą Nemuno kilpą. Storas sniego sluogsnis dengia jo šlaitus ir vasaras taip mėgstamą, papildimiš gelto ną smėlį. Už Nemuno — šerkšnu pražilusios pušų viršūnės ir kaip gintaras geltoni jų liemenys.

Kaip daug karių čia būta. Svajčiota stirnų ir briedžių takais, svajota ir laukta žuvėdrų aleįoj. Čia yrą ir mano takutis, kuri pavadinau „aš ir tu"...

Sešneradieniais čia tiek linksmybių būdavo. Armonikos, gitaros, patefonai ir orkestrai... Selteris ir „linksmonadai", karštos dešrelės iš sidabro žėrinčios dėfutės ir minkštos, kaip pūkas, bulkutės... Na, užtek apie tuos „klikos" laikus, nurijau seilę ir žiūriu toliau.

Ten toli, miške, Pažaislio bažnyčios bokštas, rūke paskendes. Kai traukią prigiaudęs prie stiklo pažiūrėjau dešinėn, matau radijo stulpus, vis labiau ir labiau nuo mūsų tolstančius.

Jau greičiau pradėjome riedėti geležiniu keliu ir vagono ratai muša tris taktus, klipu—klap, klipu—klap, klipu — klap...

Stotis, bet mes nestojam čia. Lektė praklėme visa eilę ašinių ir pasileidome tiesiu keliu, mušant ratams du taktu, klip—klap, klip—klap, klip—klap...

Važiuojam. Tikrai išvažiuojam..

Prisimem man tėvo ne vieną syką sakytį žodžiai: „trečias kartas, vaikel, nemeluos". Rengėmės kelionei jau ne vieną kartą ir šiandien trečias kartas mums nesumelavo...

Pažįstama stotis — poligonas.

— Reikėtų čia sustot, — pasakė kažkas, — gal šiandien pasiseklų paimti tą dominojančią aukštumą, kuria aš kaip liūtas puolinu prieš du metu ir užimti negalėjau.

— Nejukink svieto, — atsiliepė kitas, — aš dėl jos penkiolis metus iš eilės „kraują liejau" ir taip pat visas reikalas baigėsi šnipšt.

— Tai kas gi būtų, jei kiekvienas „anciūnapis" ją iš karto paimtų.—

— Nuokis iš kampo batalionas vadas.

— Trumpos būtų poligono dienos, jei po pirmųjų kautynių galima būtų likviduoti visas aukštumas ir lauų lapais apskaičius gėrėti namo,

— pridėjau aš savo trigrąsi.

— Ne laurų, o babkų,— pataisė mane kaimynas.

— Galima būtų ir paimti, nedelė čia „štuka", vpaę puolant desimtą kartą, jei tie tarpininkai su baltais raišliais ant rankovių. kaip bimbalai nezuitų aplink.

— Nekenti tu ju, a? — paklausiau aš savo kaimyną. — Tur būt, daug nuo jų teko nukentėt?

— E, ką ten, — numojo radas.— Prisimenu vieną kartą: guliu aš būrio vidury. Prakaitas teka per sprandą ir nugarį vulio slankstelias bėga, kaip putodamas upelis nuo kalnų, o tas ponaitis su baltu raišliu, kaip niekur nieko, stovėdamas greta visai šaltai klausia mane:

— Tamstą sužeidė ir ranką, ką daral?

— Perrišu ir puolu toliau, tamsta tarpininke, — atsakiau.

Po kiek laiko jis ir vėl šnekina mane:

— Tamstą sužeidė i koją ką daral?

— Perrišu ir puolu toliau, tamsta tarpininke, — rėkiu iš po šalmo.

— Ponas leitenante!—suriko jis, rėsteles kantrybės, o kodėl, ir šiandien nežinau.— Tamstą sužeidė i pilvą! Ką daral?!

Tuomet aš pagalvojau šaltai: — Bimbale tu,bimbale, dėk greičiau kojokaiše...

Taip. Taip buvo, o dabar važiuojame toliau ir vaišinamės stotyje vado gautais gardumynais...

Bet kiekvienoje stotyje sustojame. Daugeli jų ištrinkėkiam kaip vėjas, o jei kuriog sustojam, tai išbūnam ilgai. Gal kiekvienas ir kiek ilgesnis. Bet jis toks rimtas, su raudona kepure letai žingsniuoja apkaustytu rampos kraštu, daužo į šlaunį trumpą lazdę su skardiniu skydeliu ir nei šypt.

Vagonuose skamba dainos ir juokas.

Sutemo ir vagone tamsu, nieko nematau. Kai visi susigrūdome į kupę,vietos buvo maža. Šiaip taip susėde, dar kiek pašnekuliavę, ėmėme snausi. Snaudžiu ir aš. Tarpais ir visai užmiegu ir nieko nežinau.

Kai mūsų juodasis „mažutėlis"

Mūsų gyvenimas

IŠVYTA IŠ LIETUVOS BANDITŲ GAUJA

Šiskambėjo kuopos telefonas. Gavome įsakymą skubiai vykti į P., nes ten apylinkėse siaučia kažkokios gaujos banditų. Kuopos nuotaika puikiausia. Džiaugėsi vyrai, kad turės progos atsiskaityti su neapkęstiniais bolševikais.

Kuopos vado įsakymu vyrai išsiriko kazemate. Trumpai buvo pasiskirstos uždavinys ir pasikrauta šaudmenys. Ginklinoti kulkosvaidžiai, šautuvais bei granatomis žygiuvome į S. geležinkelio stotį. Iš jaunų Lietuvos policininkų krūtinių veržėsi kupina pasitikėjimo ir pergalės daina:

„Mūsų mieli taikūs šautuvėliai
Jiems parinoš kapus..."

Kas gali mūsų žydinčią jaunatvę sulaikyti? Niekas! Mes neleisime kastinėjamai priešui terioti mūsų žemę ir piešti mūsų gyventojus.

Su tokiomis mintimis atvykome į S. stotį. Greit visą savo karinį turėjo perkrovėme į kitą traukinį, vykusį V. Netrukus pasiekėme P. ir mes reikiamą P. stotį. Išlipome. Iš vietos policijos sužinojome, kad banditų gauja persimetė į Z. apylinkes ir ten vykdo savo niekšybes. Tuojau mes vykome į Z. Ten radome savo I-ą būrį, kuriam dar neteko su banditais susidurti. Banditai, turėdami ginklų, gyventojus paspritkėj į K. valsčių, S. apg. Pradėjome banditų persekiojimo žygį. Ta proga mes turėjome vykti į B. km. Už valandos jau buvome tame paštaptijame ir musų kame. Kaimas atrodė lyg kiauliu gurbas. Aplink nešvarumas ir skurdas.

Iš vietos gyventojų beveik nieko negalėjome sužinoti apie banditus. Jie buvo tokie nekalti, ir nedrąsūs, kad iš jų veidų aiškiai matėme, jog mes, ginę esame labai nepageidautini svečiai. Todėl buvome atsargūs ir visokiems galimumams gerai pasiruošę.

Apsistatę sargybomis ir patruliais ruošėmės pailsėti. Temstant, 16.30 val. išgirdome paukščio šūvius. Mūsų kaimą iš visų pusių, lyg amaras, puolė banditai. Mūsų vadas, paprastai šaltas kaip ledas, plačiu balsu žematis, nė mažiausiai nesijaudi-no. Tokios progos mums nebepirmos. Skubiai įsakė užimti pozicijas ir laukti jo įsakymo. Priešinis buvo didesnis prie pat kaimo, vadas sušuko — „Ugnis!"

Iš visų keturių kampų prapliupo kulkų lietus. Ilgi ugnies liežuviai raižė orą ir tirpdė gerai įšalusį sniegą. Mūsų „Žauriojo Riaukos" kulkosvaidis labai taiklial sugriežė mirties dainą, tuo kurio banditų arkliai stūjosi piesto ir nušautl griuvo prie pat kaimo vartų. Po atkakliios ir šekmingos kovos banditų eilėse kilo didžiausias panika. Galvotrūkčias vertėsi ir rogių ir leidosi bėgt į miską, betkisliai atsišaudydami šviečiamosmis kulkomis. Suduotas smūgis buvo lemiamas. Mūsų taktika šiviai jiems paruošė kapus. Žmonių ir arklių lavonais nutrėpsėje laukus. Auštant dar tikėjomės banditų „revanšo", bet jie dangiau nebepuolė.

Kautynių pasekmės; 10 arklių nukovėme vietoje, 8 gyvus paėmėme. Prie pat kluono gulėjo į kaktą nukautas banditų vyresnysis, pas kurį buvo rastas savųjų žmonių sąrašas. Pilnas pamiškys kraujo ir primėtytų įvairių medikamentų likučių liudijo, kad mūsų gyrai tikro sekminga. Užėjo naktis. Miškas traškėjo per šitą naktį. Banditai rankiojo savo sužeistosius ir nukautosius.

Tik vėliau sužinojome, kad mūsų policijos 20 žmonių grupė per puolę visą banditų gauja — 130 žmonių, kuriu tarpe buvo 7 moterys, sanitarės ir t. t.

Į kautynių vietą atvyko mums pagalbon ir I būrys, bet mes su savo priešu jau buvome susidoroję. Laukėme tik savo vado švilpuoto šėrij roges ir vykti į savo nuolatinę stovėjimo vietą.

Svilpukas! Mes rogėse, o mūsų lūpose vieš dainą:

„Mes su daina
linksmi sau žygiuojam,
Lietuvos kariai..."

Parykę į S. gavome pranešimą, kad sumušty banditų likučiai pervažo Baltgudijos sieną ir ten pasislėpė.

Polic. Juozas Babkauskas

KARIAI GAUSIAI PRENUMERUOJA SAVO NAMIŠKIAMS IR ARTIMIEMS „KARĮ"

Šeną šnipėsi karių kultūrinė tradicija — šiaurėjų laikraščių prenumeratos savo namiškiams — tebėra gyva ir Savisaugos batalionuose. Ne jau anksčiau gautų gausių sąrašų iš mūsų batalionų Rytuose. Šiomis dienomis vėl gautas iš N. bataliono vieno dalinio karių sąrašas, kur neišimtinai kariai prašo savo „Karį" savo namiškiams, artimiesiems ir pažįstamiems. Daugiausia tai yra metinės prenumeratos.

Sie gražūs tradicinėi mūsų karių rystiai su lietuviškąja visuomenė įsaviejojo ir mus vienus, esančius Tėvynėje, čia dažniau ir glaudžiau bendradarbiauti su mūsų vyrais Rytuose, juos prisimenant ir užsisakant jų tėlkimėjes kovoje prieš mirtinį Lietuvos priešą — Žydiškąjį bolševizmą.

«PRAŠO ATSILIEPTI»

Prašau atsilieptl Stasį Bagdonavičių, jisos sūnų, kuris prieš karą gyveno Kuršėnų valsčiuje, Beršėnų kaime. Prašau pranešti Broniui Bagdonavičiui, Meškučiškai, Šiaulių apa.

— Tai visai nesvarbu, — pertrauk kiaut — Savo gimtojo krašto aš neleisiu tau pelkti.

— Pas, pas, — supasavo Norba.— Jei bučiau žinojęs, nebūčiau prasižioję. — juokėsi jis, — aš pataisiu pažiūrą, patraukdamas ją ant kairio šono.

— Na, mielas Norba, tik jink ir pažiūrėk, ar čia tau negražu? Taip toli, toli tu matai. Taip daug žemės, dangaus ir erdvės. Ir ar taves nepaima toks pašėlęs noras ten ir bėgt bėkam. Lėkt su pusnim ir vėju kartu. Lėkt ir pamatyti žemės krašto ir pažiūrėti, kas dedasi ten?...

— Žinoma, — sušuko Norba, — jei taip galvoti, tai ir čia gražu.

Man pritarė kiti, o kai mūsų dauguma, tai Norbai nelko nieko daugiau, kaip tik sutikti su manim.

Kairėje iš sniegu padengtų stogų krūvos kyšo gelsvos bažnyčios skliautai. Aukštas jos bokštas, kaip pirštas rodo į dangų.

— Didelė bažnyča, — pasakė Albertas.

— Tai jau nemaža, ir viduje net keturios eilės piliorių, — pats mačiau, — paaiškinau. — Tėvas pasakojo, kad jos vitos išdažytas dažais, su klausinių baltymais sumišytais. Gali šimtus metų išstovėti ir vis atrodys kaip naują.

— Nemaža! klausinių reikėjo. — kraipė galvą Norba.

— Na, aš ir manau, jei visa parapija pusė metų rinko klausinius ir veže, tai, tur būt, kokios dešėtkos tikrai reikėjo... — pasijuokian,— o tuo vieškeliu ne vieną karta ir aš važiavau. Jis veda į P... kaimą, mano tėvo gimtinę. Ir tiek, kiek aš žinojau, rodžiau ir pasakojau apie mane stovinticma draugams.

Taip mums bešnekučiuojant ir traukiant toliau, šilpome ir mes iš vagono pasižvalgyt.

Virėjas P..., ausis trindamas skubėjo palei vagonus prie kiekvieno vis stabteldamas ir sušukdamas:

— Vyrai! Kava gatava, eikit prie virtuvės.

Daug kartų sakyti nereikėjo. Iš vagonų ritosi vyrai ir skubėjo prie virtuvės.

— Labą rytą, tamsta vade, — sveikina P..., kai priėjo prie mūsų vagono. — Ar reiks atnešti kavės? Jau šviesu, gatava ir daug cukraus i ją įdėjau. — Juokėsi neskusta barzda P...

— Gerai, atnešk, dėkui, kad nepamirsi. Ir ar esti tekinas nubėgęs atgal virtuvių link.

Virtuvės ant platformos rūkstą. Vienoje kavą išvirta garuoja, o kitoj jau pietūs užkaisti. Viename gale platformos tūlas terzentų pastatytas palapinė. Tai viešoj „rezidencija". Šalta čia, bet ką darysi.

— Nekeliit jomarko! Bėkit žmonės, nesigrūskit visi iš karto,—rėkė P..., prie virtuvės sustojęs — Juk šimto rankų neturiu, negaliu duoti vąsiems iš karto... Sakau nesigrūskit, vyrai! Jei neklausot, nepiliu daugiau, — padėjo senis samtį ir žiūri supykęs, kas dėsis toliau.

— Pilk! Pilk, ko čia pamoksius sakai, — rėkia kažkas iš paskutiniųjų. — Šalta labai.

— Ne tavo reikalas, — atkirto P..., — jei tokie mandras, tai stok pats mano vietoje.

— Na, ir duok, manai nepadaysiu, aukšto mokslo čia nereikia. — Ir ja noriuti greitai ir patikimai pasiformuoti. Pradedant politinių atskiriimu, rašoma apie telsmus, rašės politika ir auklėjima, pateiklamas puikus kultūrinis gyvenimo vaizdas ir nubrėžti Trečiojo Reicho ūkinių laimėjimų metmenys, baigiant skyreliu apie vokiečių karinomenę. Brošiūrioje yra gausu paveikslių, kurie dar labiau padidina jos vertingumą. Gražiomis nuotraukomis parodoma keletas dailiausia vokiečiu paminklu, Vokietijos autostrados vaizdu, olimpiados stadionas, darbininkų kolonijos, sporto aikštės ir kt. Paveikslai dar labiau patesčia jai tekstą.

Brošiūra už 50 pf. galima gauti laikraščių kioskuose.

Ūkininkės remia karius

Lietuvos Ūkininkių Draugija gausiai aukoja trusio kariams mezginius.

„Aitelies" rašo, kad šią žiemą, kaip ir ankščiau, Lietuvos Ūkininkių Draugijos narės ryžosi numėgzti ir paaugusį fronto kariams šilto vilnonių mezginių.

Mezginius paaukoje šiu skyriu nares: Varnių sk. 37 poros pirštinių, 11 poros kojinių, 3 šalikus, 3 megztukus; Žarėnų sk. — 5 p. p., 11 p. k., 1 p. susinių; Pasvinių sk. — 27 p. p., 2 p. k.; Išlaužo sk. — 17 p. p., 4 p. k., 1 p. s.; Platelių sk. — 12 p. p., 1 p. k., 1 š.; Vieviržės sk. — 5 p. p., 1 p. k.; Kapčiamiesčio sk. — 22 p. p., 2 p. k.; Pakamnės sk. — 5 p. p., 4 p. k., 1 p. s., 1 p. susinių; Baižoru sk. — 23 p. p., 1 p. k.; Pernaravos sk. — 12 p. p.; Baltakių sk. — 7 p. p., 2 p. k.; Plungės sk. — 4 p. p., 1 p. k., 1 šal.; Keturnaujienos sk. — 8 p. p., 1 p. k., 1 šal.; Stasėkūniškio sk. — 17 p. p.; N. Kiranos sk. — 17 p. p., 2 p. k.; Vėntos sk. — 8 p. p., 5 p. k.; Pašvitinio sk. — 8 p. p., 2 p. k.; Kriaunų sk. — 10 p. p., 2 p. k., 2 šal.; Krikštonių sk. — 4 p. p., 1p. k., 1 aus.; Šaulėnikio sk. — 9 p. p., 4 p. k., 2 šal.; Nevarėnų sk. — 14 p. p., 1 p. k., 1 š.; Varnių sk. — 12 p. p.; Dūsetų sk. — 10 p. p., 3 p. k., 1 šal.; Juodkrūvio sk. — 9 p. p.; Antanačių sk. — 6 p. p.; Onuškio sk. — 4 p. p., 1 p. k.; N. Alksnėnų sk. — 43 p. p., 4 p. k., 4 š.; Ricielių sk. — 2 p. p.; Lelpalingio sk. — 1 p. p.; Antanačių sk. — 20 rankšl.; Marijampolės sk. — 8 p. p., 3 p. k.

Viso siuntėta 395 poros pirštinių, 58 poros kojinių, 20 šalikų, 3 megz., 11 ausinių ir 20 rankšluosčių.

Be to, nemažas skaičius skyrių savo numėgztus mezginius tiesiai Savitarpinės Pagalbos komitetams.

◆ PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI ◆

Eil. Stasys Keržius, tarnavęs 3. PP. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti: Feldpost. Schutzm. Antanas Banaitis, Beim. Komdr. d. Ordng. Pol. in Stadt. Liubliin. Liubliin. Ostland. Lit. Schutzm. Batl. 252 E. 1. Komp.

Kas žino apie psk. Juozą Zyla (tarnavusį 9. PP.), buvusį Hammerstein'o batalyoną stovykloje, pranešti: L. Žytienei, Šilavoto km. Liudvinavas, Marijampolės apa.

Eil. Jonas Bagdonavičius, Petro sūnus, tarnavęs auto rinktinėje. Ieško motina Ona Bagdonavičienė, Meškučiai, Šiaulių apa.

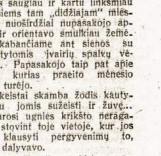

— Jūs privalote toklu būdu vengti atsiprau organizmą veikinčio tnaisio nepatenkinti vynoj, nerūkyti ir vakare, žinoma, niekur nevaišėsiti.

— Taip, ponas daktare, aš pagavosiu apie tai, kai pamatysiu jūsų taisyklės.

Atsisveikinant su kapitonu A.

Žvarbus rytų vėjas žeria aštrų sniegą tieslog į mūsų veidus. Saltis, perkoštes drabužius, smelkiasi į kaulus. Mes ramai stovime išsiriikiavę keturkampėje rikiuotėje ir laukiame atvykstant savo vado. Ne šiaip sau eilinėms iškilmėms šiandien čia išsiriikiavome su ginklais ir vytai ant galvų užspausdtais šalmais. Netrukus ateis mūsų vadas, kuris prieš 15 mėnesių iš Gedimino miesto mus atvedė į Rytus kovai prieš bolševizmą, tas pats vadas, kuris drauge su mumis be jokio poilsio braido po klampias pelkes, gulėjo apkasuose, drąsiai žiūrėjo mirčiai į akis ir kantriai pakėlė visus kovų sunkumus ir vargus. Jis, su mumis atsisveikinęs, turės išvykti į šiaurinį fronto ruožą, kur gal būt jam rutėkės dar svarbesnius kautynių uždavinius atliekt ir dar didesnius sunkumus.

„Batalionas, ramiai! Ginklu gerbk!" — skardus komandos balsas kažkaip keistai mus visus nuteikė ir mes, gerbdami ginklu, jsmeigiame akis į savo mylimo vado veidą veidą. Jis į mus taria trumpą atsisveikinimo žodį, linki dar didesnių ryžtu, kantrumu ir niekuomet neišsenkančia energija, nebojant didžiausių kliūčių nei sunkumų, tęsti pradėtą kovą prieš bolševizmą, ir jis emarkuolis grūdasi pro kitus platformos link.

Kur lendil — Šaukia kiti.

— Kaip idalyt, — teisinosi vyras ir juokiasi su visais kartu. Sekiš ir, nusuidęs ir nekantrėjęs vyrai žiūrėjo susitvarkyti. Sustot ir šiokią tokią eilę ir iš eilės savo „porcią" palmt.

„Paskutiniuose vagonuose mūsų „kuoi" žirgelai raminai sau šieną pešioja.

Sustojus, ir jiems geriau, gauną atsigerti ir vėl gali vaižuoti toliau.

Pačiam viduryi mūsų eešelono, pro vieną vagono vėdą, Marmos galva kyšo. Jis sąžiningiausiai saugo „fergliengo" vagoną ir šąla lame. Daug kas pracidami pro jį sustoja, garšiu žodelių jį kabina. Cai susminktės, gal kai ir „iškombinuos". Bet jis kaip tinagas kietas ir nejudinamas ir nugrasę šaltyrnis iš akučiau. O tas „aukščiau" sėdi pirmam vagone ir tylą, kaip čemę pardavęs.

Tajp važiavom keturias dienas ir naktis. Valgėme, karšta kava gėrėme ir pro langus į praslenkančius vaizdus spoksojom. Kai kas ir „atrofuotis" jau pradėjo, nes vietos taip mažai ir nėra kur judėti.

Pagaliau sustojome stotyje D. Maža tai stotelė, pakrašty išmėtyta medinių namų krūvos. Pavarges ir apsiblausęs mūsų garvežys palūo mus ir nuvažiavęs vienas prie aukšto medinio bokšto geria kafą, kaip ledą, vandenį. Ant gretimų bėgių stovi iš kažkur atvažiavęs šarvuotas traukinys. Jis jau laukė mūsų atvažiuojant ir saugo iškrovimą, kaip patikimiausias draugas.

Kai vėl katiliukais barškindami vyrai rinkosi prie virtuvės ir P... su jais nemažai turėjo vargo, mes nuvykom į X-bno štabą; esatį gėlioname namuke, nors ir žodžiais ir stoties. Malonisi mus pasitiko storokas prašles majoras K. Apsidžiaugę ir kiti bušimieji mūsų kaimyniai. Sako, bus šaugiau, kartu linksmiau mums visiems tam „didžiajam" mėtes. Labai nuoširdžiai nupasakėjo apkinkyę ir orientavo smulkiau žemėlapyje, kahančiame ant sienos su prismaigstytomis įvairių spalvų vėlavėlėmis. Pasakėjo taip pat apie kautynes, kurias praeito mėnesio pradžioje turėjo.

Kaip keistai skamba žodis kautynės, o su jomis sulėsti ir žuvę... Kaip tos sąvokos kriksto neragavusiems, stovint toje vietoje, kur jos vyko, ir klausyti pergyvenimų to, kas jose dalyvavo.

Eidami apžiūrėti paskirtų mums patalpų, užėjome į karių kapines atduoti pagarbą žuvusiems. Gretimame kieme, pilkų lentų daržinėje, mamėsme sentinis, kurią lauke bidžinos eiles. Žemė taip smarkiai įšalusi, kad ir mažos duobelės iškasimas trunka ne dienas, bet savaites.

Viską apžiūrėję grįžome atgal. Kai susitinkam arti geležinkelio pervažos, aukštas žilaplaukis X-bno adjutantas, ranka rodydamas, paaiškino:

— Šiame geležinkelio mes lakome savo „ugbytu", o ten, už geležinkelio, jau priešo zona.

Žiūriu ir aš į tą priešo šalį. Matau keletą sukrypusių namelių, sniegu vingiuojantį ir egliškaisis naujmėtą kelį ir lygius, kaip delnas, tolį, toli, nusitęsiančius ir horizonte mišku besibaigiančius laukus. Tas ciisme ir mes...

Pradėsim... Tik kada, nežinia...

J. T.

KARYS

Nr. 11 (1173) Vilnius, 1943 m. kovo 13 d.

PRENUMERATA. metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1,50 RM
Išsirašoma mažiausiai metų ketvirčiui, prisitaikant kalendorinės tvarkos, pav., I — III mėn. IV — VI ir t. t.

BENDRADARBIAUKIME SAVO LAIKRAŠTYJE

Nepaprasta ir permaininga lietuvio kario likiminė dalia. Paskučiausią momentą išsilaisvinęs iš raudonojo tirono nagų, jis jau beveik dveji metai kaip gyvena, dirba ir kaunasi Rytuose, kantriai ir narsiai eidamas visas karinės tarnybos pareigas.

Kaip ten bebūtų, karo istorija visvien negalės šio fakto praleisti, kad nuo Ilmenio ežero iki Azovo jūros išblaškyti lietuvių karių batalionai kietai ir vyriškai atlieka likimo jiems lemtą pareigą, dalyvaudami žūtbūtinėje kovoje prieš raudonąjį Maskvos imperializmą.

Modernusis mūsų gyvenamasis laikotarpis iš mūsų reikalauja, kad savo darbų, žygių ir kraujo aukos pėdsakus kuo ryškiau nužymėtume ateičiai, būsimosioms mūsų kartoms, kaipo vyriškos, kareiviškos ir laisvę ginti nesibijančios tautos taurų, didvyrišką pasireiškimą. Trumpai tariant, visi mūsų karių vargai ir žygiai, visi narsumo, sumanumo ir pasiaukojimo už savo kovos draugus, už savo tėvynę faktai ir epizodai privalo būti įvairia forma užfiksuoti mūsų spaudoje.

Lietuviškoji visuomenė su malonumu graibsto kiekvieną rašinėlį iš Rytų, kokiame laikraštyje jis bebūtų. Tačiau visiškai natūralu, kad daugiausia šios brangios medžiagos nuotrupų telkiasi mūsų karių laikraštyje „Karyje", kuris lydi Lietuvos karį dar nuo pirmųjų kovų prieš bolševizmą dienų, nuo 1919 metų.

Taigi „Karys" ir šiuo metu, kiek galėdamas, stengiasi pateikti savo skaitytojams medžiagos iš mūsų batalionų veiksmų ir žygių Rytuose. Kitaip tariant, šios visų mėgiamos ir be galo reikšmingos medžiagos „Karyje" esti tiek, kiek jos gauname iš savo kovojančių bendradarbių ir iš vadinamųjų savųjų karo korespondentų. Pagrindą, vis dėlto, sudaro ir turėtų sudaryti kariai, kurie patys giliausiai išgyvena, patiria ir pažįsta visą savo dabartinį gyvenimą, kurie ginkluoti be pertraukos žiūri klastingajai mirčiai į akis Sovietų Rusijos erdvių platybėse. Todėl, kad visa medžiaga iš Rytų mūsų savaitraštyje ne mažėtų, bet didėtų, redakcija kviečia visus ligšiolinius ir naujuosius bendradarbius dar gausiau bendradarbiauti savo laikraštyje, kad jis iš tikrųjų būtų tikrasis jūsų darbų, vargų, karinių nuotykių ir žygių veidrodis. Rašykite patys ir paraginkite savo draugus. Daliniu vadai kviečiami įpareigoti plunksną bent kiek valdančius savo vyrus neatidėliojant prisidėti prie šio svarbaus darbo.

Mums visiems suprantama, kad nuolatiniuose žygiuose ir kautynėse dalyvaujantiems kariams nėra daug progų bent kiek laisviau ir ramiau atsidėti spaudos darbui. Tačiau jeigu jūs kantriai ir vyriškai atliekate daugybę pavojingų žygių, jeigu didvyriškai kaunatės ir laimite prieš dešimteriopai gausingesnes raudonarmiečių ir banditų gaujas, tai jūs sugebėsite surasti valandėlę nesančio laiko savo žygiams, kariniams nuotykiams ir kareiviško gyvenimo vyriškai nugalimiems vargams aprašyti. Nesirūpinkite, kad ne visiems sklandžiai sekasi dėstyti savo mintis. Rašykite paprasčiausiai, ką išgyvenote, patyrėte, kaip kovėtės ir nugalėjote visus kautyniškus sunkumus. Redakcija su malonumu pataisys visus kalbos trūkumus, jei reikės — perrašys jūsų rašinį, nes fronte neturite sąlygų švariai ir tinkamai parengti rankraštį spaudai.

Tad kviečiame visus karius ir karininkus, kiek tiktai išgalės leidžia, bendradarbiauti savo laikraštyje. Juk dar šimtai įvairiausių jūsų žygių, įdomiausių, rizikingų kautynių epizodų ir sunkiausių išgyvenimų yra nežinomi kitiems jūs draugams Rytuose ir tėvynėje, nežinomi jūsų namiškiams ir artimiesiems, nežinomi visai lietuvių tautai. Visa tai iškelti ir įamžinti yra viena svarbių mūsų pareigų. Visa, kas rodo lietuvio kario narsumą, sumanumą, kantrumą ir didvyriškumą, visi mūsų batalionų veiksmai ir žygiai Rytų fronte yra ryškus lietuvių tautos taurumo ir savarankiškumo įrodymas. Įrodymas, kad laisvėje gyvenę, daugiau nevergausime, juo labiau žydiškajam bolševizmui. Taigi visokiu atveju parodyti, iškelti jūsų darbus ir žygius Rytuose yra prasminga ir svarbu.

KULTŪRINĖS NAUJIENOS

— Vasario 28 d. Vilniaus reformatai minėjo trisdešimt metų sukaktuves nuo savo parapijos įsteigimo.

— Šv. Kazimiero šventė Vilniuje šiemet buvo ypatingai švenčiama. Ta proga, be iškilmingų pamaldų Katedroje, Vilniaus Filharmonijos salėje įvyko akademija, kurios metu kalbėjo J. E. Arkivyskupas Dr. M. Reinys, o meninę dalį atliko Vilniaus Operos solistai J. Augaitytė ir K. Gutauskas. Taip pat pasirodė poetas Kazys Inčiūra ir Vilniaus Universiteto jaunieji poetai K. Bradūnas ir Pr. Aukštikalnytė.

— Kovo 7 d. Vilniuje įvyko metinis Lietuvos Gamtininkų Draugijos susirinkimas. Be aktualių draugijos reikalų aptarimo, buvo skaitomas pranešimas apie spalvotąją filmą.

— Kovo 9 d. Vilniuje iškilmingai uždaryta priešalkoholinė paroda, kuri tučtuojau perkeliama į Uteną, o paskui ji bus kilnojama į visus Lietuvos miestus.

— Paskutiniame „Ostlando" numeryje yra ir mūsų skaitytojams įdomių straipsnių. Rašoma apie senąjį Kauną ir istorinius pastatus bei apie kultūrines aktualijas iš Vilniaus, ypatingai minint Vlniaus Filharmonijoje ruošiamus simfoninius koncertus.

— Šiauliuose prie Meno ir Mokslo Centro suorganizuotas vaikų choras. Į chorą priimti pradinių mokyklų mokiniai. Chorui vadovauja A. Viliūnas.

— Vilniaus Miesto Teatro vyr. režisierius R. Juknevičius, baigęs dabar statomus Vilniaus Miesto Teatre „Septyniolikmetę" ir „Buhalterijos klaidą", Kauno Operos meno vadovybės kviečiamas, vyksta į Kauną statyti Mozarto operos „Figaro Vestuvės".

— Žinomas vilnietis lietuvis rašytojas Rapolas Mackonis baigė rašyti trijų veiksmų istorinę dramą, vaizduojančią 1863 m. sukilimą.

— Švenčionių Miesto Teatras jau yra gavęs etatus ir pradeda darbą kaip nuolatinis profesionalinis teatras. Šio teatro meno vadovu pakviestas pasirodęs „Naujųjų žmonių" pastatymu Vilniuje režisierius J. Stanulis.

— Rašytojas Jurgis Jankus parašė trijų veiksmų pjesę „Sūnūs", kurią Kauno Didžiojo Teatro Drama įtraukė į savo repertuarą.

— Stasio Santvaro „Žvejai" Latvijoje turi didelį pasisekimą. Per kelis mėnesius nuo pastatymo dienos „Žvejai" buvo statomi 25 kartus.

— Kovo 6 d. Kauno Konservatorijos salėje koncertavo akla dainininkė Beatričė Grinkevičiūtė. Pelnas iš koncerto paskirtas Savitarpinei Pagalbai.

— Vilniaus Universitete įsteigtas savos kūrybos seminaras, kuriam vadovauti sutiko prof. Vincas Krėvė Mickevičius. Jaunųjų kūrybos seminarai ruošiami kartą per savaitę.

Kas nauja LIETUVOJE

— Vyr. Žemės Ūkio Gamybos Valdybos namų ūkio ir ruošos skyrius, susitaręs su Vyr. Sveikatos Valdyba ir kitomis įstaigomis, numato visoje Lietuvoje suorganizuoti švaros savaitę. Šiuo metu vyksta paruošiamieji darbai. Švaros savaitė įvyks gegužės mėnesį.

— Lietuvos pajamoms suimti, biudžeto išlaidoms daryti, vertybių ženklams tvarkyti bei pardavinėti ir kt. uždaviniams vykdyti Kaune, Finansų Generalinio Tarėjo žinioje, steigiama Vyriausioji Finansų Kasa ir provincijoje Finansų Kasos, o taip pat, reikiant, ir mokėjimo punktai. Rytų Lietuvoje Finansų Kasos veiks: Vilniuje, Švenčionyse, Trakuose, Ašmenoje, Eišiškėse ir Svyriuose. Administraciniu požiūriu į šias Finansų Kasas įjungiamos iki šiol minėtose vietose veikusios mokesčių inspekcijos.

— Iki šiol supirkta apie 165 to džiovinto tabako. Šiais metais numatoma apie 400 to tabako.

— Generalinis Komisaras visus linų augintojus apdėjo papildoma linų prievole, pagal kurią papildomai nuo 1 ha reikalaujama 100 kg bruktų linų arba 125 kg pakulų arba 300 kg mirkytų linų arba 600 kg mirkytų ar klojėtų linų šiaudelių.

— Siekdamas užtikrinti aprūpinimą vaistais krašte ir teisingai paskirstyti iš Reicho gaunamus vaistus, generalinis komisaras įsakė, kad visi tie gydytojų receptai, kurių vaistininkai negali patenkinti, turi būti specialiai atžymimi. Tam tikslui recepto, kuris turi būti išduotas ne anksčiau kaip prieš vieną savaitę, kitoje pusėje pažymima data ir uždedamas vaistinės antspaudas. Ši priemonė suteiks reikiamus davinius kontrolės organams ir užkirs kelią tolesniam tautos sveikatos kenkimui, spekuliuojant vaistais.

— Vilniaus „Valgis" visose svetainėse ir užkandinėse kiekvieną dieną maitina iki 4.000 vilniečių.

— Vilniaus „Rūta" gavo ir visiems savo skyriams išdalijo 3.500 litrų žibalo, kuris bus parduodamas ūkininkams pagal tankmarkių seriją P. Ūkininkai tankmarkes gauna valsčiuose ir tik tie, kurie yra atlikę prievoles. Žibalo gavimo normą nustato srities komisaras.

— Kai kuriose Vilniaus aps. vietose šiemet buvo išplitusi raudonligė. Pagal paskutinius davinius yra valsčių, kuriuose krito iki 45% kiaulių.

— Žemės Ūkio Politikos Departamentas nuo balandžio 1 d. ruošia Kaune, Fredos Sodininkystės mokykloje, kursus kvalifikuotiems smulkiųjų ūkio šakų darbininkams paruošti. Kursai truks iki šių metų lapkričio 1 d. Į kursus priimami sveiki vyrai, ne jaunesni kaip 16 metų amžiaus, baigę pradžios mokyklą.

— Norėdama apsaugoti vaikus nuo difterito pavojaus, vaikų poliklinika Vilniuje ragina gyventojus skiepyti 1 — 12 metų amžiaus vaikus.

— Lietuvos Ūkininkų Draugija šiomis dienomis paaukojo 2.000 RM Savitarpinei Pagalbai krašto kultūros reikalams.

Baigiant, dėl bendros tvarkos redakcija primena, kad už visus laikraštyje panaudotus mūsų mielųjų bendradarbių rašinius bus atitinkamai atlyginta, kaip už pačią svarbiausią ir vertingiausią mūsų savaitraščio medžiagą. Atsilankę patys, per savo įgaliotus draugus ar pašto perlaida jūs gausite Jums priklausomą honorarą.

Tad su atbundančiu pavasariu į darbą, mūsų senieji kariagos! Į darbą ginklu ir plunksna rankoje; o širdyje — su skaisčia ir tvirta viltimi apie geresnę, teisingesnę ir laisvą mūsų Tėvynės ateitį. Sn.

MES KOVOJAME PRIEŠ GIRTAVIMĄ

Paremiant šiuo metu visoje Lietuvoje vykstantį priešalkoholinį sąjūdį, N. b-no vadas kovo 1 — 7 d.d. paskelbė visame b-ne priešalkoholinę, o ypač priešsamagoninę savaitę. Batalionui turint tokius ypatingus uždavinius ir vyrams beveik antrus metus stovint nuolatinėj sargyboj, kartais atsiranda ir nuobodulys. Nuoboduliui pašalinti kiekvienas pasirenka jam tinkamiausią būdą. Vienas jų yra ir alkoholis. Priešalkoholinė savaitė buvo paskelbta ne todėl, kad b-no kariai būtų daugiau vartoję alkoholio, negu kiti, bet todėl, kad šiuo metu reikalinga visur kuo daugiau suspiesti pastangų.

Tą proga kovo 1 ir 5 d. bataliono vadas sušaukė visus b-no karininkus ir atskirų dalinių vadus tarnybiniam susirinkimui. Savo kalboje vadas nurodė kilnų blaivinimo reikalą ir kovos būdus prieš alkoholį, o ypač prieš šiuo metu paplitusią naminę. Juo svarbiau, kad šio b-no kariai yra išsidėstę Rytų Lietuvoje ir jiems lemta formuoti čionykščių gyventojų nuomonę apie lietuvių karių taurumą. Daugelyje vietų gyventojai su jais nuolatinai santykiauja pirmą kartą, todėl taurumas, tvirta valia ir kuo daugiau gerų karinių ir politinių savybių parodymas yra ir bus daug ką nulemiantis.

Po bataliono vado kalbos gyd. I... nurodė tas ligas ir kitus blogybių šaltinius, kurie atsiveria perdėto alkoholio, o ypač naminės vartotojams. Gyd. I... kvietė palikti nerangumą ir nelaukti, kol to blogio pasekmės palies kiekvieną asmeniškai. Visa propaganda bus be naudos, jei neatsisakysime vartoti visokius nuodus ir kol patys nepradėsime aktyviai kovoti prieš tą žalingą įprotį. Kapelionas kun. P... savo paskaitoj iškėlė tas antimoralines pasekmes, kurios yra perdėto alkoholio vartotojų palydovės.

Į susirinkimą atsilankė Vilniaus feldkomendantas ir visus susirinkusius bataliono karius pasveikino. Komendantas savo kalboje priminė šiuo metu vykstančias kietas kovas. Europa kovoja visuose frontuose, bet pagrindinis frontas — Rytai, nes nei Anglija, nei Amerika neturi galimumu užtverti kelio grasančiam pavojui iš Rytų. Be to, savo kalboje pabrėžė, kad Lietuvos istorija liudija, jog jau nuo savo kunigaikščių laikų lietuviai buvo laisvę mylinti tauta. Todėl, jei lietuviai nori laisvai gyventi ir naudotis laisve, tai šis įmanoma tik einant petys į petį su vokiečių kariu. Lietuviai bolševikams nerūpi. Jie čia pastatytų savus žmones. Vokietija pasiryžo stoti į tą didingą kovą prieš bolševizmą ir ji laukia, kad ir kitos tautos prie jos prisidėtų. Sujungta Europa turi subruzti, nes atvirkščiai neliks akmens ant akmens.

Pabaigoje savo kalbos komendantas priminė b-no tarnybos svarbumą. Paragino turėti daugiau savigarbos ir atvirumo tiek tarpusavy, tiek ir su vokiečių kariais, sprendžiant įvairius reikalus. Pažymėjo, kad vokiečių karys visuomet yra draugiškai nusiteikęs savisaugos dalių kariui lietuviui. Kvietė visus toliau bendradarbiauti tiesos vardan. Priminė, kad tik kiekvieno sąžiningas pareigų atlikimas greičiau priartins visų taip laukiamą karo pabaigą ir taiką. Po susirinkimo visi organizuotai aplankė Vilniuje buvusią priešalkoholinę parodą.

J. V—čius.

SPORTAS

— Tautos sveikatingumas ir fizinis jos narių sugebėjimas atlikti įvairius uždavinius, surištus su jos egzistencija, reikalauja, kad visi žmonės būtų fiziškai pajėgūs vieno ar kito darbo srity. Tautos ir valstybės tai suprasdamos, fizinį lavinimą ir sportą pastatė lygia greta šalia visų kitų mokymo ir lavinimo dalykų, atseit, davė valstybinį pagrindą ir teises. Ypač fizinis lavinimas ir sportas iškovojo sau prideramas sąlygas po Didžiojo karo. Sportininkai, kurie savo nepaprastais fiziniais sugebėjimais vienoj ar kitoj sporto šakoj pasiekdavo naujų laimėjimų, rado nuoširdų pritarimą vyriausybės ir savo visuomenės tarpe. Geras sportininkas, kuris daug ką atmetęs iš savo kasdieninių pramogų, po sunkaus darbo sugebėdavo atstovauti savo tautines spalvas, kartais jas pastatydamas pirmoj vietoj, pasidarė tolygiu valstybės vyru kaip ir dauguma mokslo bei darbo vyrų. Sportas pamažu įgavo valstybės ir tautos reklamą. Europoj turime nemaža pavyzdžių, kur du, trys geri sportininkai sugebėjo išgarsinti savo tautą ir valstybę visame pasaulyje. Antai, garsusis Paavo Nurmi, turėjęs keliolika pasaulio rekordų, išgarsino Suomiją. Jo paskatinti kiti suomių sportininkai išugdė daug pasekėjų, kaip Höckertą, Iso-Holo, Salmineną ir Maekį. Čia tik garsenybės ilgų nuotolių bėgime, bet tenka priminti visa eilė kitų sporto šakų, kaip greitasis čiuožimas, pašliūžos ir ieties mėtymas, kur šie atkaklaus būdo šiauriečiai diktavo ir dabar net karo sąlygomis gyvendami sugeba išsilaikyti pirmaujančiųjų tarpe. Mūsų kaimynai estai su garsiuoju maratonistu Losmann, dešimtkovos buv. pasaulio meisteriu Klumberg-Kolmpere, ietininku Sule, rutulistu Kreeku, imtininku Palusalu ir kt. pasidarė žinomi visoj Europoj.

Tokių pavyzdžių turime ir mes patys. Ar reikia didesnės kraštui reklamos ir garbės kaip Dariaus-Girėno žygis, Amerikos lietuvių Šimkaus, Žukausko, Sarpaliaus nuopelnai, ar gali kas užgniaužti mums lauro vainikus Europos krepšinio meisterystės. Ta mažoji Lietuva, kuri buvo žinoma tik Tautų Sąjungoj Vilniaus bylos klausimą keliant, dėl laimėtų pirmenybių Europos meisterio vardui įgyti buvo išreklamuota visam pasauly ne tik per radiją, bet ir kiekvienam dienrašty. Smulki rungtynių eiga su paskiromis kovomis ir įtempimu buvo skaitoma milijonų žmonių. Vadinas, atrinktasis tautos sportinių sugebėjimų kadras turi nei kiek nemažesnę kraštui reklamą, kaip ir kiti kultūriniai laimėjimai. Sporte niekas neužginčija pasiektų pasekmių ir pirmaujančios vietos, kad ir mažai valstybei, tuo tarpu, kai dauguma kitų nuopelnų dažnai stengiamasi apeiti ir nuneigti.

Aišku, kad norint likti pasaulio garsenybe, atseit, nukonkuruoti net garsiausias žvaigždes, kaip 1942 m. vasarą — visus stebino Gunder Haegg (švedas), reikia būti fenomenaliu ir iš prigimties, kad per tokį neilgo laikotarpio pasirengimą būtų galima likti garsenybe. Daugumoje viskas priklauso nuo intensyvaus darbo ir stiprios valios. Todėl kaip kiekvienas pasižymėjęs tautos narys randa gerbėjų ir palankumo savųjų tarpe už parodytą darbo vaisių, tą pat lygiai turi teisės susilaukti ir sportininkai. Sportininkas, norėdamas išsiskirti iš savo draugų pasiektais laimėjimais, pirmiausia turi atsisakyti pramogų ir paaukoti nemaža laiko ir ištvermės sporto kovoje. Šiandien matome, kad ir kariaujančios valstybės skiria daug dėmesio fiziniam parengimui, sportui, nes tik šie dalykai tinkamai ugdomi lavina ir ugdo atsparią asmenybę, kuri gali kautis visokiose aplinkybėse, be didelio nuovargio gali pernešti žiaurias atmosferines sąlygas ir kautynėse nepalūžti.

— Vykstančiose Vilniaus šachmatų pirmenybėse įvyko staigmena, nes meisteris Vaitonis suklupo prieš Kovalskį. Dabartiniu metu pirmauja Svolkinas ir Kovalskis, turėdami po 3 tšk. Rygoj šiuo metu irgi vykdomos tokios pirmenybės, kur pirmauja latvis Bergs.

— Numatytas kondicinis pasirengimas lengvaatletų ir futbolininkų. Jei sąlygos leis, tuoj bus pradėta vykdyti.

— Vilniaus Rajono Sporto Įstaiga nuoširdžiai dėkoja ltn. Polekauskui už paaukotus bėgimo batelius Vilniaus sportininkams. Tai gražus kario pavyzdys, kuris skatina mus lavintis sporte, kad būtume ištvermingi esamoje kovoje už geresnį tėviškės rytojų.

Bolševikai vis dar pasiryžę „išlaisvinti" Pabaltijo kraštus